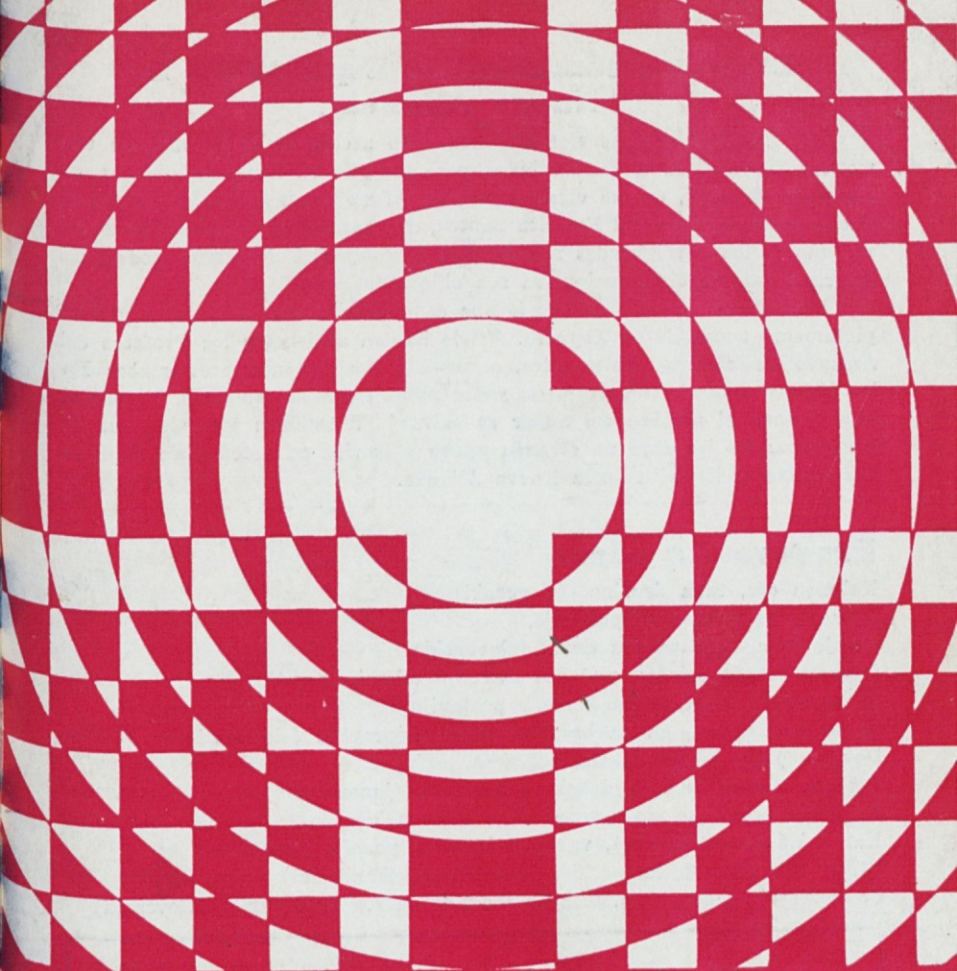

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LA VIDA ESPIRITUAL

September 1979

Dios nos comunica el Espíritu de la Nueva Alianza

El Espíritu de Dios siempre estuvo en acción en el mundo. De una manera especial, en el Pueblo judío, pero también en los otros pueblos, en las otras culturas, en las otras creencias. "Toda verdad, cualquiera sea el que la anuncie, viene del Espíritu Santo", nos enseña santo Tomás de Aquino, uno de los más grandes maestros de la Iglesia. Y lo mismo podríamos decir de todo el bien, cualquiera sea el que lo haga.

Pero Dios reservaba al mundo una comunicación más abundante y completamente nueva de su Espíritu. Así lo habían anticipado los Profetas del Antiguo Testamento. Entre ellos, el profeta Joel, cuando proclamaba: **En los últimos días, derramaré mi Espíritu sobre todos los hombres. Y todo el que invoque el nombre del Señor se salvará.** Y también Ezequiel, cuando anunciaba: **Yo les daré un corazón nuevo y pondré en ustedes un Espíritu nuevo.** Era el Espíritu de la Nueva Alianza.

Pregovori o očetu

Kakršen oče, taka družina. (slovenski)
Kjer oče kaznuje, mati pomiluje,
vzgoja taka — je prazna tlaka. (slovenski)
Očetove besede zaležejo več kot materini udarci. (nemški)
Če so otroci dobri, očeta k možu postavijo,
če so pa hudobni, ga na beraško palico pripravijo. (slovenski)
Dobrota očeta je bolj visoka kot gora,
dobrota matere je bolj globoka kot ocean. (japonski)
Če je oče junak, bo sin gotovo vojak. (slovenski)
Kar dobiš po oči (očetu), varuj podnevi in ponoči. (slovenski)
Otrok brez očeta je kakor hiša brez strehe. (kamboški)
Če vlečeš očeta do praga, te bodo tvoji otroci čez prag sunili. (slovenski)

Povišanje naročnine za letošnje leto

Povišanje tiskarskih stroškov, ki so preseгли naše predvidevanje, nas je prisililo, da povišamo naročnino za našo revijo v teku leta. Naročnina za Duhovno življenje in Božje stezice je zato od 1. septembra letos 40.000 pesov. Tiste naročnike, ki ste že plačali letošnjo naročnino, prosimo, da darujete v tiskovni sklad. Računamo na vaše razumevanje in se vam zanj zahvaljujemo.

Uprava DŽ

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LETO 46

SEPTEMBER 1979

Stare besede za iste resnice

Ko je „svoje dni nemščina za mizo sedela, slovenščina pa za vrati stala in ji služila, in je gospoda le nemški govorila, posli pa so slovensko golčali,“ je vstal iz našega rodu božji mož, škof Anton Martin Slomšek, ki je dobil nalogo, „da slovenščino za mizo posadi, jo počasti kakor svojo milo mater; da jo na noge spravi, da ji bo čast njenih sester.“

Okregal je svoje sorojake takole: „Mi smo Slovenci, pa se le nemški pogovarjamo; pridejo k nam Slovenci, jih nemški pozdravljamo, če jih častimo, kakor da bi bila slovenščina naša mačeha. Ljubimo svojo besedo materno, pa ne le v besedi, temveč v dejanju in resnici, iz čiste ljubezni do Boga in pa do svojega roda! Kakor je Bog na binkoštni praznik vse jezike posvetil, tako želi tudi po vseh jezikih spoznavan in češčen biti.“

„Naš materni jezik je varuh prave vere. Katoliška vera ravno v tej meri med nami omaguje, kakor se slovenski rod ponemčuje; to nam spričuje skušnja več kakor tristoletna.“

Slomšek je to govoril leta 1861.

Ali ne odmevajo njegove besede v „poljskih“ govorih današnjega papeža Janeza Pavla II.?

Slovenski rod, kjerkoli si bodi: Če te tvoje „telo pohujšuje“, in ti beseda hoče teči po tuje, vsaj z razumom pritrdi „stari“ modrosti svetnika in „moderni“ pameti sv. očeta! Junaštvo tvojega življenja se začinja pri spoštovanju svoje materinščine.

Milan Magister

Misli o našem materinem jeziku

Otrok postane človek v pravem pomenu šele, ko si prisvoji materin jezik. Ni nobenega drugega popolnejšega pristopa k resničnosti, kakor je imenovanje sveta z materinščino. Zato ga sprejemamo vase z materinim mlekom, pravimo, na podzavestni in igrivi in vendar najtotalnejši način. Jezik je del človekove samobiti. Jezika se naučimo hkrati s svojim počlovečenjem.

Kdor se nauči materinskega jezika, izvrši prvo in največje duhovno dejanje, stvari si vzdigne iz nejasnosti v znanje, tujstvo si spremeni v domačnost.

Pvi človekovi doživljaji so zavečna dejanja, le enkrat samkrat se prvič nasmehnem svoji materi, le enkrat samkrat rečem prvikrat večer, le enkrat samkrat doživim smrt. Vse te in neštete druge enkratnosti se uresničijo le v prvinskem jeziku. Le materinski jezik ustvari bitni stik med človekom in resničnostjo, le v njem se začne proces njegove preobrazbe in v nekem smislu tudi preobrazbe sveta. Izroči mu že dognane besede, utelešenje domačijske usode, nauči ga izvirnega grajenja stavkov, odkrije mu nepoznano melodijo govora, predvsem pa mu razodene skrivnost o večnostnem življenju, presežnostnega izražanja, magične moči nad naravo in nad zgodovino.

Resnica človeštva ima mnogo obrazov, vsak jezik je del te resnice o svetu in življenju. Vsak jezik drugače pristopa k stvarjem, vsak jih drugače zajema, vsak se jim drugače odreka... Nihče si ne more sam izbrati svoj jezik ali se šele pozneje svobodno odločiti zanj. Jezik je človeku določen z rojstvom vred, zato ga nihče ne more in ne sme odvreči ali zamenjati. Ta nemoč je hkrati človekova moč, domačijska zamejenost je hkrati človekova spontanost, varnost in avtentičnost.

Vsak narod se mora tako poistiti s svojim jezikom, da mu postane nezamenljiv in kongenialen izraz, njegova najintimnejša resnica, njegova narava. Šele od tistega hipa dalje se more izpovedovati in izzivati, vpraševati in odgovarjati, izražati svojo presežno bit in razodevati svojo bivanjsko darežljivost.

Slovenci smo si jezik kot sistem besednega izražanja razvili do takšne stopnje oblikovne dognanosti, da ne zaostajamo za drugimi, starejšimi in večjimi jeziki. Slovenščina se more celo ponášati z odlikami, ki jih marsikak drug narod nima: čista je, naravno izvirna, jasno pomenska, glagolsko močna, elegantna in melodiozna, nagnjena v rahlo vzornost in vendar odprta za oblikovanje resnice v vseh stvarnih položajih...

M. M.

Notranjščina ljubljanske stolnice

Ob 50 - letnici škofovskega posvečenja dr. Gregorija Rožmana

Vest iz Rima, da je bil dr. Gregorij Rožman imenovan za novega pomožnega škofa, je med Slovenci, zlasti med mladino, vzbudila veliko veselja. On pa je postal zaskrbljen in je na čestitke prijateljev odgovarjal: „Ne česti-

tajte mi, ampak molite zame!“

Neposredno pred škofovskim posvečenjem je opravil duhovne vaje, najdaljše v njegovem življenju. V teh duhovnih vajah si je načrtal svoj življenjski program. Prvi del tega programa se nanaša na njegovo duhovno življenje, drugi del pa na njegovo delovanje.

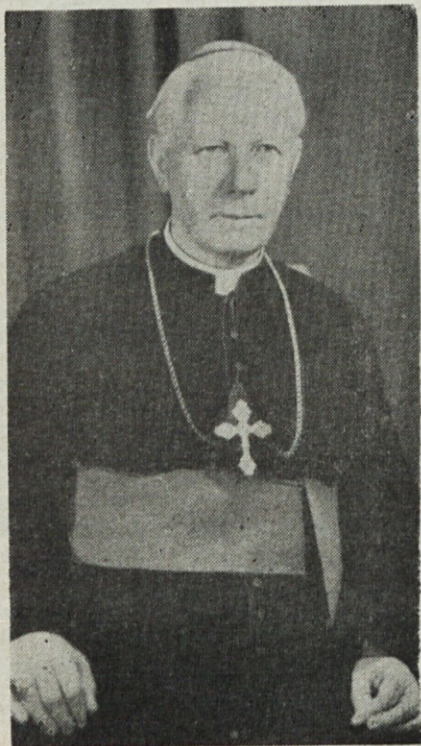
V prvem delu:

Vse v večjo čast božjo, združiti vsak dih z božjim Srcem. Priporiti si nebesa z vztrajnim bojem. V neuspehih in težavah gojiti upanje na nebesa. Gojiti intenzivno duhovno življenje. Zatajevanje in izpraševanje vesti.

V drugem delu:

Absolutna resnicoljubnost, porčasen in previden v sodbah. Prijazen, očetovski, bratski nasproti vsem duhovnikom. Gojiti ljubezen do Cerkve in papeža. Za versko poglobitev: Dom duhovnih vaj, zaprte duhovne vaje, Marijine družbe, Apostolstvo mož, posvetitev družin. Vzgoja v semeniščih v to smer. Katoliška akcija in delavska pastoracija; vse postopoma in počasi.

Ko je pri duhovnih vajah pre-

mišljeval učlovečenje Jezusovo, je pri Marijinih besedah „Glej, dekla sem Gospodova“ zapisal v beležnico: Njene čednosti so prav škofove čednosti: ponižnost, modrost, vera, popolna vdanost in pripravljenost. Čast moja in dolžnost dela za božje kraljestvo.

Pri poglobljanju v skrivnost Jezusovega rojstva je sklenil: Paziti moram, da me zunanja slava ne premoti. Ostati ponižen! Iz ubožnih jasic je Jezus svet preokrenil.

Vse iz Boga za Boga!

Čim bolj se je približeval dan

posvečenja, bolj se je pogrezal v vihar temnih slutenj, dokler se mu duša nazadnje ne prebije do nepreklicne in junaške daritve. „Stori z menoj, kar Ti je drago, zaupam v Te, Presveto Srce!“

Na dan posvečenja je bil nad vhom stolne cerkve grb novega škofa. Ljudje so ugibali, kaj pomeni napis na grbu: „Križa teža in plačilo.“

Imenoval ga je za ljubljanskega škofa papež Pij XI. 17. marca 1929, posvečen pa je bil 14. julija 1929.

Cerkev za človekove pravice

Z drugim vatikanskim koncilom kot tudi z najnovejšimi izjavami papeža Janeza Pavla II. je Cerkev v celoti — in ne samo kaki njeni posamični skrajneži — zelo jasno in nedvoumno opredelila svoje mesto v sodobni družbi. Ni povezana z nobenim političnim sistemom, omejuje se od poseganja v čisto politične zadeve, prav tako pa noče biti podrejena nobeni politični skupini in njeni ideologiji. Ne more pa in nima pravice, da bi se zaradi političnih ozirov odrekla svoji preroški vlogi in ne bi kritično presojala — čeprav samo z verskega in moralnega stališča — dogajanja na vseh področjih človeškega življenja. Ta pravica pripada vsem članom Cer-

kve tudi s splošno sprejetimi človekovimi pravicami. Člen 19. Izjave organizacije Združenih narodov o človekovih pravicah, ki jo je podpisala tudi SFRJ, pravi: „Vsak posameznik ima pravico do svobode mišljenja in do izražanja svojega mišljenja.“

Tudi Cerkev je dolžna te pravice zagovarjati in braniti, verni pa se zavedajo, da s tem uresničujejo Kristusovo odrešilno poslanstvo. Papež Janez Pavel II. pravi: „Članice Združenih narodov so se med seboj zavezale, da bodo te pravice natančno spoštovale. To dolžnost in te obveznosti so ratificirale skoraj vse sodobne države, kar daje jamstvo in upanje, da bodo človekove pravice

postale po vsem svetu osnovno načelo, ki bo usmerjalo delo za blagor človeka. Cerkvi ni potrebno naglašati, kako tesno je to načelo povezano z njenim poslanstvom v današnjem svetu“ (Redemptor hominis 17). Še posebej pa so verni dolžni braniti ne samo načelno, se pravi v ustavi in v zakonih zagotovljeno abstraktno enakopravnost vernih in nevernih, ampak se morajo truditi za dosledno in konkretno uresničevanje te enakopravnosti. O Cerkvi na splošno pravi v tem smislu papež: „Zato mora z vsemi ljudmi dobre volje nenehno ugotavljati, ali deklaracija o človekovih pravicah in njih priznavanje po ‚črki‘ povsod pomeni tudi uresničevanje njih ‚duha‘. Obstaja namreč utemeljen strah, da smo pogosto še daleč od tega uresničenja in da je včasih duh družbenega in javnega življenja v bolečem nasprotju s ‚črko‘ človekovih pravic, kot se nahaja v deklaraciji Združenih narodov. Tisti, ki ustvarjajo take razmere, ki so usodne za njihovo družbo, si nalagajo težko odgovornost pred to družbo in pred človeško zgodovino“ (Redemptor hominis 17).

Iz povedanega je dovolj razvidno, da so povsem neumestni in krivični vsi očitki npr. klerikalizma v primerih, ko kdo opozarja na konkretno, praktično in vsakdanje neuresničevanje ali kršitve človekovih pravic in na vse ozadje, ki to kršenje povzroča. Po papeževih besedah mora

vsa Cerkev opozarjati na vse, kar vodi v neenakopravnost in drugorazrednost drugače mislečih.

Ker vidi torej Cerkev v obrambi človekovih pravic svoje poslanstvo, ne bo mogla nikoli dovoliti, da bi jo kdo skušal na tem področju „diferencirati“, se pravi ob vprašanju, ali naj te pravice brani ali ne. sejati v njene vrste razdor. To bi bilo tudi brez uspeha, ker je Cerkev na Slovenskem dovolj edina in enotna.

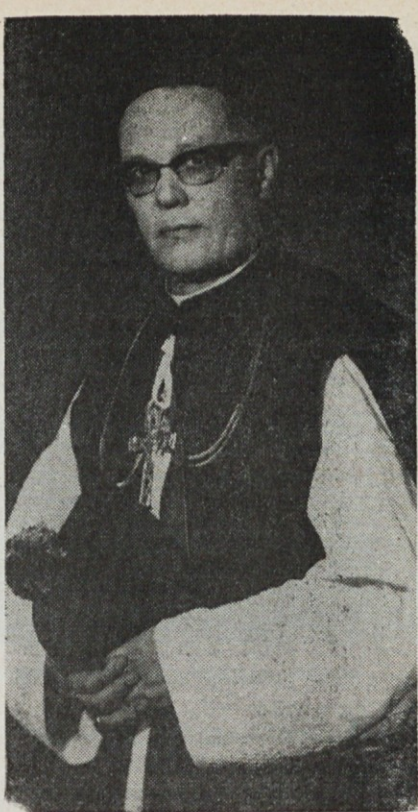
Zato je nepošteno, če kdo podtika klerikalistične namene tam, kjer se razpravlja o nevarnostih drugorazrednosti v naši družbi. Če o tem razpravljamo, je znamenje, da zahtevamo take konkretne razmere — in ne samo pravne določbe —, ki bodo zagotavljale in pospeševale resnično enakopravnost vseh. Papež nas opozarja, da se ne moremo zadovoljiti s „črko“, ampak moramo zahtevati „duha“. Tega „duha“ prav gotovo ni, če o tem niti govoriti ne smemo in če tisti, ki o tem govori, takoj obvelja za „klerikalca“.

Vzrok za te pojave pa je med drugim tudi sedanja povezanost marksizma in ateizma. Nekateri sicer poudarjajo, da ateizem ni bistvo marksizma, vendar se s temi izjavami ne dotaknejo jedra vprašanja. Kajti hkrati odkrito priznajo, da marksizem vsebuje ateizem kot svojo prvino, čeprav ta ni njegovo bisvo. To pa je dovolj. Tak marksizem, ki je obvezna vzgojna smer naših šol, nuj-

no — a povsem neupravičeno in v nasprotju s človekovimi pravicami — vceplja mladini ateistični nazor in ji ubija tudi intimno vernost. Z izgovorom, da je ateizem samo stranski, a še vedno sestavni del marksizma, pač ni mogoče opravičiti ateizacije, ki se zavestno in načrtno dogaja v naših šolah. Z njo se krši tudi naravna pravica staršev do vzgoje otrok, ki jo je tako poudaril koncil.

Tu je tudi razlog, zakaj se pri nas vedno znova pojavlja vprašanje vernih učiteljev. Če se nemalokrat zgodi, da so pri nas verni učitelji nezaželeni in so kljub uradnim izjavam pogosto nekakšna neprijetnost v naših šolah, ki jo bo treba počasi odpraviti, je to pač dovolj zgovoren dokaz, da nekoga moti njihova vernost kot taka. Moti tiste, ki želijo, da bi naša šola — naravnost ali po ovinkih, to je tukaj povsem vseeno — odpravljala vernost in vzgajala za brezboštvo.

Ni lahko uskladiti človeških hontenj in misli. Ni lahko celovito zaščititi vsega, do česar ima človek pravico. Ni lahko zajamčiti svobode misli, izražanja in vesti. Toda kdor to res iskreno hoče in želi, bo najprej dopustil, da bodo vsi zainteresirani o tem svobodno razpravljali in izražali svoje pripombe, če bodo opozarjali na še ne povsem uresničene človekove pravice. Tudi jim ne bo grozil in jim ne bo podtikal sovražnih namerenov. V interesu naše družbe in njene prihodnosti je, da so vpra-

šanja zadovoljivo rešena v vsej resničnosti, ne pa samo na vrhu ali pa samo na papirju.

Katoliška Cerkev na Slovenskem je posebno v zadnjem času jasno povedala, da ceni in podpira prizadevanja naše družbe za skupno dobro. Prizadeva si za dobre odnose z oblastjo. Odklanja pa tudi take izjave in postopke, ki izzvenijo v grožnje in spravljajo v nevarnost medsebojno spoštovanje ter zaupanje v našo ustavo in zakone. Tudi glede prete-

klosti Cerkve na Slovenskem smo že ponovno jasno izpovedali svojo sodbo. Gotovo pa ni v korist našemu sožitju, da se stari očitki še vedno pogrevajo.

Tega ne izjavljamo samo zaradi raznih obtožb, ki so se v zadnjem času pojavile v naših sredstvih družbenega obveščanja, ampak v

želji, da bi se naši medsebojni odnosi še izboljšali in bi sporna vprašanja reševali z medsebojnim upoštevanjem in na demokratičen način.

† JOŽEF POGAČNIK
nadškof in metropolit
(Družina, 29. VII. 79)

„Nihče nima monopola nad višjimi vrednotami“

„Družina“ je v svoji letošnji 28. številki objavila naslednje pismo dr. Franceta Rodeta „Delu“, ki ga pa ni objavilo, zato ga je potem poslal „Družini“. Jedro Rodetovega predavanja je v letošnji marčni številki objavila „Naša luč“, po njej pa v majski številki naša revija — seveda brez navedbe pisca.

Po Rodetovem dopisu v „Družini“ sta se 14. julija oglasila Mitja Ribičič in Franc Šetinc. Šetinc je kot tajnik ZK Slovenije in njen ideolog posvetil Rodetovemu članku celo stran v „Delu“. Ne pove sicer nič novega, ampak ponavlja, da „so odnosi med Cerkvijo in oblastjo v glavnem dobri, da so pa posamezniki in skupinice, ki bi jih radi skalili in pokvarili, da pa jim tega ne bodo dovolili, češ da delajo sovražno, protidržavno in se pri tem povezujejo z reakcionarnimi silami in institucijami v svetu.“

Ne da bi se strinjali s čisto vse-

mi Rodetovimi trditvami, objavljamo njegov dopis v informacijo naših bralcev. Zaradi predavanja je Kolman zagrozil Rodetu z zaporom od 3 do 6 let, če bi ga objavil ali kje ponovil.

Dne 14. junija letos sem zaradi odmevov, ki jih je v radiu in tisku izzvalo moje predavanje Resnično krščanstvo pri nas danes in jutri, poslal spodnji dopis uredništvu Dela. Dva tedna kasneje, 29. junija, mi je odgovorni urednik Boris Dolničar odgovoril, da dopisa ne more objaviti, ker da je „nestvaren, enostranski in pavšalen.“ V želji, da bi z njim pripomogel k boljšemu obveščanju naše javnosti, ga pošiljam uredništvu Družine s prošnjo, da ga objavi. S tem je zame „zadeva“, ki je nastala ob lanskem predavanju na teološkem tečaju, končana.

F. R.

Pogled na ljubljansko stolnico z gradu proti Kamniškim Alpam

Kdor bere časopis in spremlja radijske in televizijske oddaje, lahko zasledi zdaj pohvalne zdaj kritične ocene dogajanj v naši družbi. V tem prostodušnem ocenjevanju se dotikamo domala vseh področij našega življenja. Le eno, kot kaže, je izvezeto: to je položaj vernikov v naši družbi. Verniki naj ne bi imeli pravice, da izrazijo svoje pomisleke in pridržke, ko gre za njihov položaj v družbi. Ta položaj naj bi ocenjevali vseskozi in samo pozitivno. Če kdo javno opozori na nepravilnosti, na nerešena vprašanja, na ideološko diskriminacijo, katere žrtev utegnejo biti kdaj pa kdaj verniki, določeni krogi

takoj vržejo v javnost strašni očitki: klerikalizem! To se mi je zgodilo v zvezi s predavanjem Resnično krščanstvo pri nas danes in jutri, ki sem ga imel na lanskem teološkem tečaju, kjer sem poleg pozitivnih plati navedel tudi nekaj dejstev, ki bi pri kristjanih lahko povzročali nelagodnost in občutek, da v tej družbi niso sprejeti kot povsem enakopravni. Dne 8. junija 1979 je tov. Lojze Javornik v ljubljanskem Delu objavil članek z naslovom Nihče ni ma monopola nad višjimi vrednotami, kjer mi očita klerikalizem. Tri dni prej pa je iste misli povedal sekretar CK ZKS tov. Franc Šetinc v radijski oddaji Studio ob

sedemnajstih.

Očitki merijo na nekatere trditve, ki naj bi se nahajale v omenjenem predavanju. Medtem ko je Zbornik predavanj lanskoletnega teološkega tečaja le izšel pred nekaj tedni, bo poslušalec radijske oddaje ali bralec Dela v njem zaman iskal tudi moje predavanje. To predavanje namreč ni bilo objavljeno... Javnost tako ne bo mogla preveriti, koliko obtožbe držijo. Ljudje si ne bodo mogli ustvariti lastnega mnenja o vprašanjih, ki jih načenjam, in se ne opredeliti po svojem prepričanju.

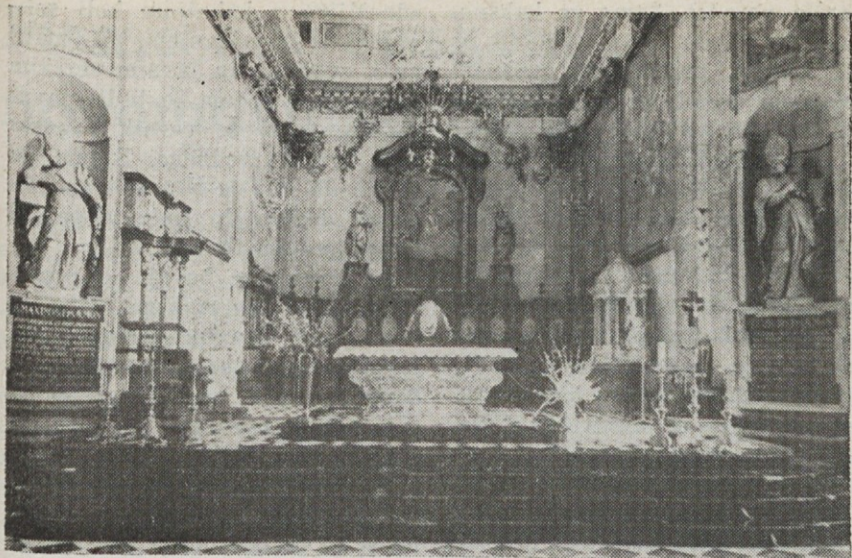
Sicer je pa splet dogodkov okrog tega predavanja nekoliko čuden. Potem ko je bilo v zadnjem hipu doseženo, da se ne objavi (bilo je že tiskano na straneh) in sporazumno sklenjeno, da o stvari ne govorimo več (zato sem se tudi odpovedal predavanju, ki bi ga bil moral imeti v Kamniku nekaj dni kasneje), so se naenkrat pojavili avtorizirani kritiki: kdo z živo besedo pred poslušalci, kdo po radiu, kdo v časopisu. Kako bi se človek znašel v tej zmešnjavi, ko ne more presoditi, ali kritiki povzemajo predavanje pravilno ali ne; ko ne more preveriti, ali izražajo moje ideje tako, kot sem jih zapisal; ko ne more soditi o kontekstu, v katerem so ideje povedane in ki bistveno vpliva na njihov smisel. Kaže, da si moji kritiki ne belijo glave s temi problemi, vendar jih njihovo ravnanje postavlja v

dokaj čudno luč, tako s stališča resnice kot etike.

Ker trdim, da se tisti, ki ostane kristjan, onesposobi za odgovornejša mesta v naši družbi (saj mu manjkajo „politično moralne kvalifikacije“), sem očrtnjen kot klerikalec. Stvarni problem se odpravi z etiketo. Namesto da bi se vprašali, ali je kompleks drugorazrednosti samo kolektivna nevroza slovenskih kristjanov, ali pa je osnovan v praksi, namesto da bi problem pošteno načeli, ga raje pustimo zaprtega in nanj nalepimo etiketo: klerikalizem. Mojim kritikom bi želel več Leninovega duha, ki je bil vedno za „konkretno analizo konkretnega položaja“.

Dokaz, da gre za pojav klerikalizma, vidi tov. Javornik tudi v dejstvu, da je moje predavanje „objavila Jugoslaviji sovražna emigrantska revija Naša luč“. Kaj je ta revija objavila in česa ni, mi ni znano, močno pa dvomim, da je mogla objaviti predavanje v celoti, saj v izvirniku obsega 16 tipkanih strani. Karkoli je objavila, je objavila brez moje vednosti.

Kdor je poslušal moje predavanje, se bo spomnil, da v njem niso bile samo kritike na račun sedanjega položaja, ampak tudi odprto priznanje socialističnemu sistemu zaradi pozitivne vloge, ki jo je odigral v zgodovini slovenske Cerkve. V novi družbeni ureditvi se je Cerkev duhovno prečistila, postala je manj zemeljska,

Ljubljanska stolnica, prezbiterij, preurejen 1971 po načrtih T. Bitenca

manj bogata, morda manj ošabna, bolj notranje svobodna, ker je ločena od političnih bojov, bolj usmerjena k svojemu duhovnemu poslanstvu. Vse to je povedano jasno. Vse to je povedano kot nekaj pozitivnega. Poleg tega tudi ne priznašam tej Cerkvi, ki je bila pred vojno „politično vplivna, bogata in samozavestna“. Hvala Bogu in KP, da to ni več.

Upam si misliti, da so te ideje zdrave za nas, zdrave za našo družbo v celoti; zdrave, ker utirajo pot resničnemu in trdnemu sožitju med ateisti in verniki.

Zanimivo je tudi, da se niti tov. Šetinc niti tov. Javornik ne dotakneta mnogih drugih vprašanj, ki jih zastavljam v svojem predavanju. Denimo vprašanje e-

nakopravne uporabe vseh sredstev javnega obveščanja, vprašanje dejanskega (ne načelnega) izključevanja nekomunistov iz določenih služb, vprašanje svobodne, se pravi ideološko nevtralne šole (če „nihče nima monopola nad višjimi vrednotami“, zakaj torej ideološko ekskluzivistična šola?), vprašanje božičnega praznika.

Nekoliko nenavadno mi v našem ozračju zveni tudi trditev tov. Javornika: „Nihče ne zanika pomena duhovnih vrednot religije.“ Klasiki marksizma so duhovno vrednost religioznosti odločno zanimali. Skoraj vse marksistično pisanje o religiji je polno krilatice o opiju, alienaciji, neznanstvenosti in zablodi, ki jih pred-

stavlja vernost. Samo za kakšno omejeno zgodovinsko obdobje je bil Engels pripravljen priznati relativno pozitivno vlogo vernosti. Drugače pa je obveljal nazor, da je religija praviloma nazadnjaška, škodljiva in razčlovečevalna zabloda. Takih izjav je nešteto. Naj navedem samo Lenina, ki nikakor ni med najmanj pomembnimi in vplivnimi marksisti „...vsaka misel o kakršnem koli bogu je neizrekljiva podlost“. Program ZKJ govori o religiji, „ki se poraja in ohranja v določenih zgodovinskih pogojih materialne in duhovne zaostalosti ljudi“ ter o tem, kako jo je treba odpravljati in kako ne. Članki, brošure in knjige, ki so po vojni izšle v Jugoslaviji z namenom, da bi razkrinkale opijsko, alienacijsko in nazadnjaško vlogo religije, gredo v stotine in tisoče. Mednje sodi tudi učbenik družbeno moralne vzgoje za osmi razred osnovnih šol Družba in socialistična morala. Tako mi ni povsem jasno, na kaj se opira tov. Javornik, ko trdi, da nihče ne zanika duhovnih vrednot religije. Redki so marksistični misleci in osamljeni partijski politiki, ki vidijo v religiji pravo in trajno duhovno vrednoto. Članstvo v ZK je ne-

združljivo s kakršnim koli religioznim prepričanjem, še manj pa z odkritim in javnim verskim življenjem. V tem je tudi glavni razlog, zakaj se vernik pogosto čuti drugorazrednega. S tem da je vernik, mu je a priori onemogočen dostop do tiste vloge, ki je pridružena članom ZK.

Za konec še beseda o preteklosti. Tov. Javornik mi očita, da sem „med drugim razlagal, da je bila naša narodnoosvobodilna borba boj med dvema sovražnima svetovnjima nazoroma“. V mojem predavanju sploh ni bilo besede o narodnoosvobodilnem boju. Spregovorim samo o tem, zakaj je — po mojem mišljenju — prišlo do spora med KP in delom slovenske Cerkve. Vprašanje je tako zastavljeno čisto drugače. Mislim, da noben zgodovinar ne istoveti KP in NOB. Glede spora med KP in delom Cerkve si pa upam trditi, da je bil to predvsem ideološki spor. Na splošno bi na vprašanja v zvezi z zgodovinskimi problemi odgovoril s parafrazo naslova Javornikovega članka samega: „Nihče nima monopola nad resnico, tudi nad zgodovinsko resnico ne.“ Predvsem ne kaže zgodovine mitizirati.

Franc Rode

Zakaj izvajajo državne oblasti pritisk in delajo razlikovanje med številnimi državljani, ki prestajajo vsakršno zatiranje in celo smrt samo zato, da ohranijo svoje duhovne vrednote, kljub temu, da niso nikoli nehali sodelovati pri vsem, kar je v resničen civilni in družbeni napredek njihove domovine? Ali jih ne bi morali prej občudovati in jim čestitati, namesto da jih sumničijo in imajo za hudodelce.

Janez Pavel II.

Pismo slovenskemu novomašniku 1979

Dragi novomašnik!

Naprošen sem bil, da ti dam nekaj besednega brašna na pot, ki jo zdaj začenjaš. Odločil sem se za najskromnejšo literarno obliko, za pismo.

V pismu je človek tudi najlažje realističen: in tu — pri Edino-potrebem — smo v območju realnosti, ki je intenzivnejša od politike, gospodarstva ali kulture.

Naj začnem z anekdoto.

Duhovnik, moj znanec, se je v prvih povojnih letih hotel vrniti domov v socialistično deželo.

„Veste, duhovnikov ne potrebujemo,“ so mu odgovorili na ambasadi.

Tako bi bila lahko odgovorila svojemu državljanu duhovniku ambasada kapitalistične države, ko bi enako precejala vize na svojih potnih listih, saj se semenišča na zahodu praznijo še hitreje kakor na vzhodu.

Kje danes še potrebujemo drugega Kristusa, ko nam je še prvi odveč?

Duhovnikov ne potrebujemo.

Potrebujemo pedikerjev, ufologov, boksarjev, filatelistov, politologov, agentov, seksologov, piscev kriminalk, dirkačev in kas-kaderjev.

Vsem tem smo pripravljeni iz-

staviti izkaz polnokrvnega, zakonitega in častivrednega poklica Koristnih članov človeške družbe.

Duhovnik — katoliški še posebej — pa nam je odveč. Kakor nam je odveč Bog. Kakor nam je odveč onstranstvo.

To svojo odvečnost moraš pač vzeti nase, dragi novomašnik. Po svoje je previdnostna: v bistvu ti je z njo že dan prvi blagor, blagor ubogih. Iz takšne odvečnosti si boš težko zaželel v kakšno klerikalno pomembnost, kaj šele v kakšno konkurenco za oblast sveta. Sicer pa — ali more res biti tako strašno sladka človeku, ki je okusil med z Libanona?

A če naš „Verujem“ pomeni „Fantaziram“, si res odveč: kakor je odveč krščanstvo in Cerkev. Le da smo v tem primeru vsi skupaj v Niču in je odveč vse, kar migeta med Arktiko in Antarkti-ko: vse je en sam neskončni Odveč.

Zakaj reči „Bog nam je odveč“ je isto kot reči „Odveč nam je Smisel“: smisel življenja in smrti, smisel zgodovine, smisel teh naših petih celin, smisel naše galaksije, smisel vsega.

Reči „Onstranstvo nam je odveč“ — to pa je kot reči „Prihodnost nam je odveč.“

In vendar: naj bo res vsa naša možna prihodnost od ene svetovne vojne do druge, od enega genocida do drugega, od enega potresa do drugega, od ene oborožitvene tekme do druge?

A denimo, da Bog le je. Da njegova Prihodnost le je. V tem primeru se perspektive prekučenejo.

V tem primeru smo vsi — politiki, inženirji, tehniki, zdravniki, filozofi — samo v prebivalnici na ladji zgodovine, medtem ko si ti, duhovnik, spodaj pri turbinah, ki orjejo morje odrešenja.

Kakšne razsežnosti so to: neznanske Kordiljere nevidnega, raztezajoče se od enega tečaja časa do drugega, v njih podzemске reke Edena, ki potem udarjajo iz Kalvarije v krvi in vodi božjega Sina in se čez slapove Vstajenja mečejo v doline absolutne prihodnosti!

Če naš CREDO kaj pomeni — ne samo naš katoliški, ampak tudi pravoslavni in protestantski, celo islamski — če ta CREDO ni sen, če naš VERUJEM V VSTAJENJE MRTVIH ni slepilo, potem si ti, duhovnik, bolj človek prihodnosti kot futurologi. Njen oznanjevalec si. Priča si nekega neznanskega pričakovanja. Ti nam jamčiš, da je pred človeštvom neki nedopovedljiv Jutri. Ti nam daješ zadnjo možno tolažbo: da pride Nekdo, ki si bo spodvihal rokave za novo stvarstvo: „Glej, vse naredim novo!“

Zato: Bog daj zdravja in uspe-

ha ufologom in kaskaderjem, ampak tudi duhovnikom pustimo nekaj prostora na soncu življenja.

Če komu ni nič do božjega kraljestva — po okusu ga lahko imenuje tudi božjo republiko — mu ne more biti vseeno, če je še kdo med nami, ki bo sredi potrošniške džungle učil, denimo: NE UBIJAJ, NE KRADI, NE LAŽI, NE VARAJ. Ki nas bo s svojo prisotnostjo opozarjal, da utegne biti med nebom in zemljo še kaj mimo ekonomike. Ki bo v našo naftno tesnobo vnašal antični SPOZNAVAJ SAM SEBE in evangeljski ČLOVEK NE ŽIVI SAMO OD KRUHA. Skratka, ki bo na čisto civilni ravni zagovornik vrednot, ki so se zapisale v evropski humanistični dekalog.

Zato si ne pusti vzeti, mladi duhovnik, mirne zavesti, da si človeštvu vsaj toliko potreben kot fiziki, ki nam gradijo nevtronske bombe, kot kemiki, ki nam skladiščijo bakteriološko orožje, kot urbanisti, ki nam uničujejo zemeljsko floro, kot filozofi, ki nas pitajo s sofistiko, kot filmarji, ki nam strežejo s perverzijo, kot literati, ki nam servirajo metaforično žaganje.

Še manj kompleksov ti je treba imeti ob zavesti, da si duhovnik naroda, ki ga je dejansko spravil na sonce zgodovine katoliški duhovnik.

Tu ne gre za kakšen poskus rekatolizacije slovenske kulture: gre za dejstva, suha kakor ka-

mni.

Prisluhni temule seznamu.

Prva tiskana knjiga, prvi časnik, prvi pesniški almanah, prva pesniška zbirka, prva povest, prvi veliki zgodovinski roman, prva dramska predstava, prve šolske knjige, prva kuharska knjiga, prva knjiga o socializmu, prva gimnazija s slovenskim učnim jezikom, prva organizacija kreditnih zadrug, prva literarna revija na evropski ravni, prvi alpski turizem, prva narodna afirmacija z vstopom Slovencev v državno skupnost Srbov, Hrvatov in Slovencev — za vsemi temi najraznovrstnejšimi prvenstvi je neizogibno katoliški duhovnik: in praviloma se v to nepoklicno dejavnost ni podajal iz sle po oblasti, ampak ker ga je k temu prisililo — če je hotel biti luč in sol svojega ljudstva — skoraj popolno pomanjkanje laične inteligence.

Zgodovina ti je odvzela dolžnost in možnost, da še naprej strežeš potrebam časnega. Tvoj resor je danes samo Edinopotrebno: politika — ekonomika — industrija Nevidnega. A s tem nikakor nisi odvezan od dolžnosti, da častno čuvaš tisto kulturno tradicijo, ki je bila posebna odlika slovenskega duhovnika od Trubarja vse do današnjih dni, do Šolarja, do Janžekoviča, do Trstenjaka.

Na tvoji mizi bi brevir moral ležati na Prešernu, Hoja za Kristusom na Slovenskem pravopisu.

Katoliški duhovnik — ta izraz

se mi zdi, da danes na splošno zbuja predstavo osebe z moralnim ugledom: korektne, uslužne, zanesljive. Ti, slovenski duhovnik, boš k temu pozitivnemu identikitu dodal še izrazito potezo kulturnega.

Pripravnost Cerkvi — veliki mladostni Cerkvi slovanskega papeža — te bo odpirala vsekrščanskemu univerzalizmu: zvestoba Sloveniji pa te bo pojila s pristnostjo naših tal in našega neba.

Ali naj bo namreč slovenski duhovnik manj Slovenec, kakor je Janez Pavel II. Poljak?

Slišal sem, da se vas letos petintrideset mladih Slovencev odpravlja v vinograd pod Triglavom. Na tržaškem vzporedniku mi ta številka zveni pravljeno. Ste res proizvod določene sociologije? Ali pa vas je izprosila nebeška Slovenija?

Pojdite torej še naprej napajati naš dragi vinograd z vrele krstne milosti, pridelovat v njem vino Kalvarije, pridelovat olje za naše bolnike in kadilo za naše pokojne.

A predvsem pojdite pričevat za božjo Prihodnost — za tisto, ki je oko še ni videlo ne uho slišalo ne srce občutilo.

Zakaj krščanstvo je pred vsem drugim prihodnost: to, kar se šele ima zgoditi.

Vaš poklic je bolj kot vsi drugi za prihodnost.

Z Babilonskega vas pozdravlja

Alojz Rebula

Trst-Opčine, 5. junija 1979

UTRDIMO SVOJO POVEZANOST!

Ne bi bili iskreni, ako ne bi kritično pregledali svojega življenja 45 in 30 let v Argentini. Kakšni smo bili pred Bogom, kako smo porabili darove? Smo imeli srce za potrebne? Smo mislili in delali za naše skupne ustanove? Smo cenili slovenske sv. maše? Smo ljubili slovensko tiskano in govorjeno besedo? Smo živeli iz vere? Tudi tistim, ki ste tukaj rojeni, velja opomin, da živite resno versko življenje, čeprav vas sem in tja vleče val verske brezbriznosti mnogih krogov v deželi, na pot popuščanja, češ starši in naši duhovniki so prerესni in preveč zahtevni!

Strnimo svoje vrste, ker je vsako izseljenstvo nevarno, kot vsaka nenaravna reč. Nov zob, nova noga, ki je umetna, žuli in se je nikdar popolnoma ne navadimo. Vse zveze je treba utrditi. Utrditi zvezo med možem in ženo; med starši in otroci, med starejšimi in mlajšimi. Ko se pripravljate na zakon, spoštujte drug drugega neoskrupnost, mislite na bodočnost. Mladi, ne sramujte se slovenske tradicije v jeziku in navadah! Iz nje ste zrastli in do nje imate svoje dolžnosti tudi v drugem in tretjem rodu. Bodite ponosni na preteklost staršev in zgodovino našega naroda!

Naša skupnost je biser, ki ga ne smemo vreči na cesto velikega sveta. Posredno ali neposredno vsi od nje živimo in jo potrebujemo ter jo bomo še vedno bolj. Skupnost pa sama od sebe ne bo živela. O njej moramo lepo misliti in govoriti ter za njo tudi kaj storiti.

Za versko življenje nikoli zadosti ne poudarimo pomembnosti slovenskih maš in drugih verskih prireditev. Priporočam vam zlasti duhovne vaje, da se pridružite tisti, ki doslej še niste mogli. In previdevanje bolnikov! Saj ne morete lepšega poskrbeti svoji materi in očetu kakor Jezusa za zadnjo uro. Ne bojte se, da bi jih prestrašili, to je bajka ljudi, ki nimajo nobene resne vere. Bog je Bog miru, nikakor strahu. Ne opustite slovenskih časopisov! Iz njih veje veter domovine v dobrih časih in poleg duhovnika vam najbolj kažejo pravo smer. Časopise in tisk sploh bomo obdržali le s skupnimi in velikimi žrtvami.

Msgr. A. Orehar

NE ODDALJUJMO SE OD SKUPNOSTI

Zakaj je zadelo Slovence med drugo svetovno vojno in še pozneje tolikšno gorje?

Vse to se je zgodilo zato, ker je slovenski človek vedno hotel in

tudi napravil vse, da bi ostal zvest nauku in vodstvu Cerkve, zvest samemu sebi in svojemu narodu, dobrini eni kot drugi, pravici eni kot drugi; kajti obojno nam je sovražnik hotel uničiti in vzeti.

Molčati o komunizmu in njegovi nevarnosti je greh zoper ljubezen do Boga in do bližnjega. Komunizem izpodkopava vero in krščansko kulturo; zato se motijo tisti, ki mislijo, da morajo iz ljubezni molčati.

Govoriti **moramo**, četudi bi nas nekateri ne marali poslušati ali bi nas zaradi tega preganjali ali nam celo s smrtjo grozili. Odgovorni smo za to, če bi zaradi našega molka duše zapadle brezboštvu.

Veličina slovenskega človeka je pa tudi v zvestobi samemu sebi in svojemu narodu.

To je bil razlog upora slovenskega naroda proti komunizmu in razlog, da so prav oni — komunisti pred 34 leti pobili najlepši cvet slovenskega naroda.

Zvestoba narodu in samemu sebi! To je tudi nauk, ki nam ga naši mrtvi junaki izročajo kot podlago za naš bodoči obstoj in nadaljnje življenje.

Toliko časa bomo pomembni in veliki, dokler bomo zvesti sebi in narodu, dokler bomo sami hoteli živeti, dokler bomo sami hoteli biti Slovenci, dokler bomo ljubili slovenski jezik, slovensko pesem, slovensko družbo in slovenske rojake.

Zadnji čas je, da spoznamo, kako usodno je, kako žalostno je, kako velika škoda je, če v nas na kakršen koli način umira slovenstvo, če zapravljamo slovenstvo, če uničujemo slovenstvo v sebi in v drugih ali se zanj ne brigamo.

Kako velika rana in praznota nastane v skupnosti in v slovenstvu za vsakim, ki ga pospremimo na pokopališče, nenadomestljiv je vsak izmed nas.

In kako veliko škodo in rano in bolečino povzroči sebi in narodu tisti, ki se sam iz kakršnegakoli razloga oddalji od slovenstva, od rojakov, od skupnosti, noče več v njej živeti, noče v njej sodelovati.

Jože Hrn

KAJ POMAGAJO LEPE CESTE...

Narod slovenski živi naj, živi, tako so peli naši nepozabni bataljoni. Zanj so se borili, zanj so šli v mučeništvo in smrt, le da bi on, narod, živel.

Da, z našimi možmi in fanti, ki so pred štiriintridesetimi leti pa-

gibi v boju za slovenstvo, smo povezani v eno celoto iz preteklosti, v sedanjost in bodočnost. Borbe ni konec! Satansko delo organiziranega zločinstva ni prenehalo l. 1945 v škofjeloških hribih, v Teharjih in Kočevskem Rogu. Fizično nasilje je zamenjalo duhovno in moralno ubijanje naroda. Jasni dogodki o komunističnem zatiranju doma govoré o veliki upravičenosti naše borbe proti komunizmu.

Komunisti kažejo danes na gospodarski napredek, na nove ceste, mogočne stavbe, živahno industrijo in aktivni trgovski razvoj. Vprašajmo se: ali nista tudi fašizem in nacionalsocializem dvignila gospodarstvo, izgradila sijajne ceste, vzpostavila novi red, toda za kakšno ceno? Kaj pomagajo lepe ceste, če dan za dnem ustvarjajo komunisti iz ponosnih ljudi poslušne kimavce, ki sprejemajo vdano vse oblike zatiranja in poniževanja. Vse starodavne pristne krščanske tradicije so komunisti izmaličili in iz slovenske kulture napravili deklo partije. S satansko prebrisanostjo jim je uspelo paralizirati velik del včasih zavednih in pokončnih slovenskih sinov. Za te ponosne ljudi je sedaj doma vse v redu: „Saj so meje in cerkve odprte in dobro se nam godi.“ Kaj pomagajo mogočne stolpnice in nove ceste, če so veliki večini naroda zlomili vso voljo do svobode.

Najlepše bomo naše mrtve počastili, če bomo ostali zvesti vsem idealom slovenske krščanske tradicije. Opustimo vse, kar naše skupno življenje ovira in hromi, in posredujmo rast, napredek, življenje. Pokažimo, da smo postali zreli in dorasli za velike naloge.

Janez Brula

PRI NAS ŠE NISMO TAKO DALEČ . . .

Z dvema stvarema se bodo morali sprijazniti novi voditelji Izseljske matice v Ljubljani: Slovenskega „klerikalizma“ še ne bo konec. Jih je še precej po svetu, ki ga drže pri življenju. Stari umirajo, a novi stopajo na njihovo mesto. Tudi ti so Slovenci in tisti, ki bodo za njimi prišli, bodo tudi, vse dotlej, dokler bo v psovko spremenjena beseda klerikalizem pomenila isto, kot neutrudno in idealno delo duhovnikov za slovenskega človeka na versko-moralnem, narodnem, socialnem in tudi političnem področju, zlasti takrat, kadar mu grozi nevarnost, da bi ga zastrupljali tisti, ki so jim te krščanske prvine trn v peti.

Tudi tolažba tovariša Cara, da s starim rodом politična emigracija umira, je mnogo prezgodnja. Morda sodi po razmerah doma, kjer

stari rdeči klavci postajajo trhli in neuporabni, mladih, ki bi jih nadomestili, pa ni. Mladi svet, v rdeči ideologiji vzgojen, se je od nje naučil le enega: želje po udobnosti, po uživanju, po tem, da si ustvari v stremuški tekmi vsaj majhna „nebesca“ doma ali pa v tujini. Za žrtve pa mu ni mar.

Pri nas, na tujem, še nismo tako daleč. Primerno našemu številu je med nami izredno veliko ljudi idejno trdnih in aktivnih tudi med mladimi. Ni nas treba biti sram. Lahko se postavimo v vrsto s številnejšimi in bolj glasnimi. Tudi bati se nam ni treba zanje. Vedo, kaj so in zakaj so to, kar so. Ti so določeni za voditelje našega naroda v letih, ko starih že davno več ne bo.

Morda bo naš zgled dal pobudo matičarjem, da bi se posvetili vsaj skrbi za tiste naše rojake, ki so jih oni pregovorili, da se nas, novih, izogibajo in z žalostjo opazujejo, kako si znamo sami pomagati, medtem ko se zanje ni zanimal nihče, razen tu pa tam kak propagandist, ki jim je prišel razlagat novo rdečo vero.

Mi, ki v svobodi živimo in svobodno govorimo, jim gremo na živce. Vsaj za nekaj je naša politična trdnost in naš klerikalizem dober. Še nas bodo morali psovati in obrekovati. Za nas bo to znamenje, da smo na pravi poti.

J. A., Svobodna Slovenija

Sonja: Kaj hočemo, treba je živeti. Živela bova, striček Vanja. Preživela bova dolgo, dolgo vrsto dni, dolgih večerov; potrpežljivo bova prenašala vse preizkušnje, ki nama jih pošlje usoda; delala bova spet za druge, brez miru, in v starosti, ko pride najina ura, bova pokorno umrla in tamkaj onstran groba bova povedala, da sva trpela, da sva jokala, da nama je bridko, in Bog se naju usmili, in midva, striček, dragi striček, bova gledala svetlo, prekrasno, čudovito življenje in veselila se bova in na najine sedanje nesreče se bova ozirala z ganotjem, s smehljajem — in odpočila si bova. Verujem, striček, verujem... Poslušala bova angele, gledala bova nebo, polno demantov, videla bova, kako se bo vse zemeljsko zlo, vse naše trpljenje potopilo v usmiljenju, ki bo napolnilo ves svet, in najino življenje postane tiho, nežno, sladko kakor milovanje. Verujem, verujem... Ubogi, ubogi striček Vanja, jočeš... V svojem življenju nisi poznal veselja, toda počakaj, striček Vanja, počakaj... odpočijeva si... Odpočijeva si!

Konec drame „Striček Vanja“ Antona P. Čehova

Kristus je odrešil in osvobodil človeka

V svoji prvi okrožnici novoizvoljeni papež nakaže program svojega delovanja, da poudarek na eni izmed važnih točk, ki zadevajo življenje Cerkve, vere in morale. V zadnjih petdesetih letih pa sta dva papeža vključila v svojo prvo okrožnico tudi socialne probleme, in sicer Pij XII. v Summi Pontificatus in Pavel VI. v Ecclesiam suam. Obe sta vključeni v seznam socialnih okrožnic Cerkve. Temu zgledu sledi tudi J. Pavel II. in v svoji prvi okrožnici Redemptor Hominis obravnava pereče probleme sodobnega človeka, predvsem v drugem, tretjem in četrtem delu.

Dediščina in hvaležnost

Prvi del okrožnice ne obravnava izrecno nobenega socialnega problema, a ima velik socialni pomen. Govori o veliki dediščini, ki jo je papež prejel od svojih prednikov. Izredno jim je hvaležen za njihovo delo za dobro Cerkve in človeštva. Podobno je storil tudi Janez XXIII. v okrožnici Mater et Magistra, vendar Janez Pavel II. gre še naprej. V svojem predniku Pavlu VI. priznava svojega duhovnega očeta, rekli bi celo mentorja, izrednega vod-

nika Cerkve in izvrševalca sklepov drugega vatikanskega cerkvenega zbora. Hoče slediti njegovemu zgledu, zgledu papeža, ki so ga nekateri hudo žalili.

Hvaležnost je moralna krepost, je pa tudi socialna in ima velike socialne učinke. Dandanes je skoraj odsotna v družbenem življenju, je tujka. Poglejmo samo, kako je to stališče drugačno od stališča posvetnih državnih poglavarjev. Ob vsaki izmenjavi oblastnika, novi naprti predniku vso odgovornost za vso neurejenost in krivice in še svoje neuspehe pripisuje koreninam preteklosti. Kako drugače je to v nasledstvu vodstva Cerkve, kako drugačen je Janez Pavel II.! Zakaj? Je sicer od tega sveta, vendar ne samo od tega sveta, in to nam pojasni veličino zgleda.

Človek potrebuje, išče odrešitelja

Sodobni človek je človek v stiski, nam pravi Trstenjak. Išče pravico, hrepeni po sreči, hrepeni po svobodi, ker se kljub napuhu in navidezni veličini čuti neobgljenega, išče odrešiteljev. Ponujajo se mu zelo različni, predvsem humanizem Marxa, Lenina, Maa, morda še humanizem sa-

svojega duha in sožitje s sočlovekom, ima samo en izhod, edino pot, zateči se h Kristusu Odrešeniku (RH, tč. 7). Veliko odrešenikov se je ponujalo in se še ponuja človeštvu, a samo Kristus je pravi in edini Odrešenik, ki ga je Bog obljubil že ob padcu Adama. Tega Odrešenika ni treba več pričakovati, kot so ga pričakovali v stari zavezi, je že prišel kot učlovečena božja Beseda pred dva tisoč leti, prišel je kot človek med svoje, a ga Njegovi niso hoteli sprejeti. Že dvajset stoletij vlada ta slepota med človeštvom in veliko jih išče odrešitelja tam, kjer ga ni, in pričakuje od tam, odkoder ne more priti.

Kristus je glava, vodilo človeka. Človeško skupnost zastopa pred Očetom (RH, tč. 7). Človeku pri naša ljubezen, edinost in sožitje, ki si ga izredno želi in potrebuje. Le On govori človeku kot Človek, govori mu o njegovem življenju, človečanstvu, o zvestobi resnici. Njegova ljubezen zajame vsakega človeka brez izjeme (istotam). Zato samo pri Njem človek najde svojo srečo, ljubezen, pravico, resnico in kažipot življenja.

Svet je za človeka

Svet je ustvarjen za človeka. Bog mu ga je dal v uporabo in last, dokler živi, kar pomeni, da je vse le začasno, omejeno. Praktično pomeni, da je le uživalec sadov sveta za časa svojega potovanja s pravico, da ga dopol-

moupravnega socializma. Ti bi naj odrešili človeštvo, mu prinesli svobodo in pripravili človeka vredno življenje.

To iskanje ima pred očmi Janez Pavel II. in takoj v začetku okrožnice pove sodobnemu človeku, da je samo Kristus njegov Odrešenik, in samo ta Kristus je središče vesolja in zgodovine. (Redemptor Hominis, tč. 1) Človek v zmedi, ki išče orientacijo

njuje, oblikuje in prilagodi svojim potrebam. Pri oblikovanju sveta in pridobivanju dobrin ter zaradi napuha se je človek izredno navezal na tvarni svet in oddaljil od Boga. V tem je vzrok Adamovega padca in padcev njegovih potomcev. Bog se je človeka Adama in njegovih potomcev usmilil, obljubil in poslal Odrešenika. Ta je človeka zopet spravil z Bogom, je novi Adam (RH tč. 9). Po Kristusu je Bog človeku ponovno izkazal svojo ljubezen in usmiljenje. Izgleda pa, da sodobni človek tega ne razume, prezira in zavrača božjo ljubezen in usmiljenje. Hoče graditi svoj svet brez Boga. To mu ne gre brez težav, spremljajo ga trajne porodne bolečine. Kljub temu je s pomočjo znanosti in tehnike dosegel že velik napredek, a ga je postavil v službo svojega napuha. To se mu maščuje, lastne ustvaritve se obračajo proti njemu. To se srečuje v vedno večjem onesnaženju okolja, v stalnih vojnih spopadih, v nevarnosti samouničenja z atomskim orožjem in v zanikanju pravice do življenja nerojenih. Ta svet vseмирskih poletov, tehničnih in znanstvenih odkritij ni srečen, se zvija v trpljenju in pričakuje tolažnika, bodrilno besedo sinov božjih (RH, istotam). Posredovati mu jo morajo z besedo in zgledom vsi, ki so zvesti Bogu.

Človek si ne podreja samo narave, ampak si hoče podvreči tudi sočloveka. Ne gre za neko pod-

vrženost v tvarnem pogledu, za podrejenost v delovnem razmerju, ampak za podrejenost človeškega duha in duše. Hoče se prodreti v globočine sočlovekove vesti, v skrivnost njegovega srca. Pri tem pa pozablja, da ima samo Kristus to pravico, ker je Odrešenik sveta, ker je že v globočinah skrivnosti in srca vsakega človeka. Človekovo skrivnost lahko odkrije samo učlovečena Beseda, Kristus, ki je razodetje nebeškega Očeta in njegove ljubezni (RH, istotam).

Kristus pa ni in ne pride samo najgloblje v skrivnosti in srce človeka, ampak se združi z njim. Božji Sin se je na neki način združil z vsakim človekom, postal mu je enak. Delal je s človeškimi rokami, mislil s človeškim razumom, ljubil s srcem človeka. Z rojstvom iz Device je postal eden izmed nas, podoben nam v vsem, razen v grehu (istotam). Postal je naš brat, zagovornik pred Očetom.

Omejitve človekovega napredka

V svojih prizadevanjih za napredek in tudi v trpljenju človek vedno bolj spoznava, da niti njegovo znanje niti možnosti niso neomejene. Spoznava, da je kljub vsemu njegov razum omejen, da kljub vsemu doseženemu ni zadovoljen in srečen.

Dokler je človek uporabljal svoj razum in sposobnosti v skladu z božjo postavbo, mu je bil napredek v duhovno in tvarno ko-

rist. V preteklem stoletju pa je komunizem še posebej povelečeval tehniko in s spretno taktiko se mu je posrečilo, da je v precejšnji meri odtrgal znanost od vere in morale ter Cerkve. Nato je opozoril že Leon XIII. pred sto leti v okrožnici *Quod Apostolici Muneris*. Ta ločitev se nadaljuje vse do naših dni. Posledica je, da se človek boji sočloveka, napredek se obrača proti njemu. Zavestno ali podzavestno se je začel bati svojega lastnega napredka, strah ga je pred lastnimi ustvaritvami (RH tč. 15).

Strah pred samim seboj je že prišel tako daleč, da je človek, zaverovan in zaljubljen v znanost in tehniko, začel sam misliti na potrebe omejitve. Začel se je bati za svoj lasten obstoj. Pred leti je bil študij teh omejitev zupan znanstvenikom Rimskega kluba, obravnaval pa jih je tudi Rostov in drugi. Na potrebo te omejitve opozarja tudi okrožnica in se papež istočasno vpraša, če je zaradi doseženega napredka človek res boljši, srečnejši, odgovornejši, se zaveda svojega dostojanstva, je dostopen in odprt za bližnjega, mu je pripravljen pomagati (RH, istotam). To vprašanje si morajo zastaviti vsi ljudje, predvsem pa oni, ki si prizadevajo za napredek. Zavedati se morajo, da napredek in razvoj, znanost in tehnika morajo služiti človeku in mu pomagati na poti k Bogu. Nikoli se pa napredek ne sme spremeniti v grožnjo in

nevarnost za človekovo življenje. Nikoli si znanost in tehnika ne smeta podrediti vere in morale; zaslužniti človeka, prav tako ne sme današnji človek s svojimi ustvaritvami ogrožati ali omejevati obstoja in življenja bodočih rodov. To svojo dramo mora reševati v luči vere in Cerkev prosi vse, ki vodijo usodo človeštva, jih prosi v imenu Boga in človeka, da naj ne ubijajo, ne pripravljajo uničenja, temveč naj mislijo na brate, ki trpijo pomanjkanje, živijo v mizeriji, naj spoštujejo dostojanstvo in svobodo vsakega človeka (RH tč. 16).

Človek potrebuje tudi ljubezni

V sodobnem svetu manjka veliko bolj ljubezni kot kruha. Če človek ne bi stradal ljubezni, ne bi stradal kruha, ne bi bil gol, zapuščen, osamljen. Sovraštvo prevladuje nad ljubeznijo, je vodilo sveta. To tako razširjeno sovraštvo je posledica greha, pomanjkanja ljubezni in napuha. Posebej še današnji človek ne zna odpustiti, ker je njegova ljubezen v krizi. Tudi v tej krizi Kristus govori človeku, da je božja ljubezen večja in močnejša kot greh človeka, močnejša kot smrt. Ta ljubezen božja je pripravljena odpustiti, gre naproti izgubljenemu sinu, išče božje otroke, ker so poklicani v večno slavo (RH tč. 9).

Ljubezen je bistvena sestavina človekove biti in njegovega življenja. Zato ne more živeti brez

ljubezni, ne more razumeti samega sebe, še manj pa bližnjega. Človekovo življenje je brez smisla, če se ne odpre, če ne razkrije ljubezni, se ne sreča z ljubeznijo, če se ne trudi ljubiti, če ne sodeluje z ljubeznijo. Kristus Odrešenik je resnična ljubezen, je polnost ljubezni, približa človeka človeku, odkrije človeka človeku. V tem je človeška razsežnost skrivnosti Odrešenja, in samo v tej razsežnosti najde človek svojo veličino, dostojanstvo in vrednote človečanstva (RH tč. 10).

Človek skrivnost samemu sebi

Človeški rod se skozi zgodovino lahko ponaša z velikimi odkritji in napredkom. Vedno bolj globoko prodira v zakone narave in jo uravnava za svoje koristi. Pri tem izrednem zanimanju za stvarni svet pa je pozabil na sebe, na svojega duha in notranje življenje in je postal tujec samemu sebi. Če pa je tujec samemu sebi, je toliko bolj tujec sočloveku in ta njemu. Tujec, nepoznan mu je tudi Bog.

To pomanjkanje lastnega poznanja, ta uganka lastnega jaza človeka vznemirja, ga preganja in greni življenje. Zakaj? Janez Pavel II. odgovarja, da zato, ker se ne približa Kristusu. Človek se mora vcepiti v Kristusa, asimilirati njegovo Učlovečenje in Odrešenje. Le tako bo lahko spoznal, kar v resnici je (RH tč. 10).

Če človek ne pozna in ne razume samega sebe, se ne more zavedati svojega resničnega dostojanstva, ga ne more pravilno vrednotiti. Mora se torej odkriti. K temu mu pomaga Kristus z utrditvijo vere. Postati mora veren, imeti močno vero v Boga. Vera, potrjena na križu, je vrnila dokončno človeku njegovo dostojanstvo in upravičila njegovo existenco, potem ko jo je izgubil zaradi greha (RH, istotam).

Razgovor Cerkve s človekom in svetom

Z učlovečenjem se je Kristus združil z vsakim človekom, z odrešenjem pa je vsak človek združen s Kristusom. To je skrivnost in ta je zaupana Cerkvi (RH tč. 13). Cerkev je njena varovalka in jo posreduje človeštvu skozi stoletja.

Posredovanje skrivnosti odrešenja se vrši z evangelizacijo sveta. Ta se vrši poleg uporabe drugih naravnih in nadnaravnih sredstev tudi z dialogom, razgovorom s posameznikom, družbo in svetom. To vrši Cerkev ves čas svojega obstoja. Po drugem cerkvenem zboru se je še posebej zavedla tega poslanstva in univerzalnosti. Predpogoj za razgovor pa je treba poznanja tistega, s katerim se hoče razgovarjati. Zato se Cerkev trudi poznati sodobnega človeka, njegove potrebe in težave, vzroke ateizma in tudi različna verstva v sodobnem svetu ter išče stik z njimi (RH tč. 11).

Cerkev ni nekaj abstraktnega, ampak živa človeška skupnost, božje ljudstvo, z nadnaravnim poslanstvom voditi in pripeljati človeka k Bogu. Človek se mora približati Cerkvi, postati član božjega ljudstva z namenom slediti Kristusu. Ustvariti se morajo krščanska občestva, člani pa vedno bolj odkrivajo, kaj jih družijo (RH tč. 12). Središče tega občestva pa je vedno Kristus, ki je začetek in vodilo poslanstva, ki ga je Bog zaupal Cerkvi in človeku.

Svoboda vere in svoboda človeka

Krščansko občestvo pa ni nekaj zaprtega v samega sebe ali nekaj egoističnega. Biti mora odprto in aktivno, apostolsko in misijonsko. Samo z apostolatom in misijonskim delom se lahko Cerkev in člani njenega občestva približajo bogastvu človeškega duha ter mu posredujejo zaklad vere in resnice.

Cerkev ima dolžnost, da posreduje zaklad vere človeštvu, da evangelizira svet. To nalogo je prejela od Boga in se ji ne more odtegniti. S posredovanjem vere pride Kristus do vsakega človeka ob vsakem času, v vsakem obdobju človeške zgodovine, postane za človeka in človeštvo pot in življenje (RH tč. 3). Vsled tega Cerkev ne more prepustiti človeka samega sebi, neki neizogibni usodi ali fatalizmu. Cerkev si prizadeva in si mora prizadevati za človeka, ker vsa njena po-

ta vodijo k človeku (RH tč. 14). Vedno je povezana s človekom in njegovim življenjem od zibelke do groba, tudi z vsemi vprašanji njegovega življenja.

Za delo in življenje krščanskega občestva pa je potrebna svoboda. Svoboden mora biti človek kot posameznik, kot kristjan, kot bitje z dušo in telesom. Svobodna mora biti Cerkev, da lahko brez ovir vrši svoje poslanstvo. Vsak človek mora biti svoboden, da lahko izpričuje svoje prepričanje, da ga širi, da praktično živi po svoji veri, ne da bi bil zaradi tega zapostavljen ali prikrajšan na svojih pravicah občana, da bi bil človek druge vrste in manjvreden član družbe, v kateri živi. Kot vsi drugi mora tudi kristjan imeti dostop do vseh vrst družbenih občil, da lahko izpričuje svojo vero in jo posreduje sočloveku.

Cerkev mora imeti svobodo, da njena skrb za človeka ni ovirana, da ga lahko poveže s Kristusom. S to povezavo s Kristusom postane član Skrivnostnega telesa Kristusovega. To mistično telo je vse božje ljudstvo, ki ga vodi Duh. Le ta daje in poživlja (RH tč. 18).

Svoboden človek se odloči za Kristusa

Cerkev je varovalka vere in resnice, zato uči človeštvo, to jo pa mora poslušati in slediti nauku cerkvenega učiteljstva. Svo-

boden človek se sam odloča za Kristusa, mu kljub težavam življenja sledi in se čuti povezanega z Njim (RH tč. 19).

Kljub svobodni odločitvi je svobodnemu človeku težko razumeti skrivnost odrešenja. K slabemu nagnjena narava mu večkrat to onemogoča ali ga oddaljuje. Človek se mora potruditi za razumevanje odrešenja, postati drug človek, ker brez novega človeka ni mogoče ustvariti boljše in pravičnejše človeške družbe.

Cerkev skozi stoletja priporoča нравni prepoved človeka kot predpogoj za obnovo družbe, za resnično poštene, pravične in človečanske odnose. To нравno obnovo človeka je toplo priporočal tudi Pij XI. v okrožnici Quadragesimo anno. Janez Pavel II. da v tem pogledu še konkretnjša pastoralna navodila. Skrivnost odrešenja, pravi, nalaga človeku pokoro za lastne grehe in vabi k uživanju evharističnega kruha (RH tč. 20). Močan in utrjen z evharističnim kruhom bo človek služil Bogu in kraljeval nad tvarnim svetom (RH tč. 21). To kraljevanje mu ne bo v škodo in pogubo, ampak bo pomagalo k zemski in večni sreči.

Kot se Janez Pavel II. sam pogosto zateka k Mariji, roma v Njeno svetišče, ob zaključku okrožnice pravi, da je Marija upanje kristjana. Zatekati se mora k Njeni priprošnji, ker je mati Kristusova in s tem tudi Cerkve ter vsakega človeka (RH tč. 22). Kri-

stjan mora hoditi skozi življenje ob podpori Marije, svoje priprošnice.

Sporočilo okrožnice

Okrožnica sporoča človestvu veliko skrb Cerkve in Janeza Pavla II. za človeka in njegovo bodočnost. Je polna človeške topline, iskrene skrbi za vse, ki trpijo duhovno in tvarno bedo, resničen izraz krščanskega humanizma.

Prizadeva si za človekovo časno in večno srečo. Rešuje vprašanja človekove eksistence, odnose človeka do samega sebe, do sočloveka in do Boga. Ne obravnava podrobno nobenega socialnega problema, rešuje pa vse pri njihovih koreninah.

Zlo, trpljenje in nadloge človeka imajo korenine v človeškem napuhu, v zanikanju Boga, v odpadu od Njega. Vzroki so isti kot pri Adamovem padcu. Adam je že dočakal Odrešenika, ki ga je odrešil krivde in odprl vrata večnosti. Tudi sodobni človek pričakuje odrešenika in odrešenikov po svoji lastni zamisli in podobi, a istočasno zanika in prezira prihod učlovečenja božje besede, Kristusa in Njegovo odrešenje.

Okrožnica sporoča človeku dvajsetega stoletja, junaku in strahopetcu obenem, da je odrešenik vesolja že prišel. Je trpel in premagal smrt, odšel v večnost, a živi med človeškim rodом v občestvu Cerkve, ki je njegovo mistično telo in jo vodi Duh re-

snice in ljubezni. Če človek hoče biti srečen, zadovoljen, pošten in pravičen, ne potrebuje nič drugega, kot da odpre Kristusu svoje srce, se mu preda in ga sprejme. Dejanje, ki po človeško ne pomeni veliko, a je nekaj veličastnega in večnega.

Okrožnica govori o človekovih pravicah, a veliko več o človekovem dostojanstvu. To dostojanstvo izhaja od Boga. Bog mu ga je dal in mu ga ohranja, ne človek ali človeška oblast. Pri Bogu ima korenine resnični krščanski humanizem. Iz teh korenin, od Boga izhajajo tudi vse človekove pravice, Mu jih ne daje družba ali človek, oba pa jih morata spoštovati, nikoli kršiti.

Papež ne govori sodobnemu človeku samo o skrbi, sreči in pravicah, odrešenju, ampak tudi o ljubezni in zaupanju. Zaupa človeku. Že na dan svoje izvolitve je prosil za božjo pomoč in pomoč človeka. Da, pomoč človeka. Tudi Kristus jo je sprejel, ko so okupatorjevi vojaki prisilili Simonu iz Círene, da je pomagal nositi bruna križa na Kalvarijo. Zastopal je vse človeštvo. V začetku se je branil, potem sprejel in sodeloval. To sodelovanje želi tudi papež in kliče človestvu, naj sodeluje pri svojem odrešenju, da sledi Odrešeniku.

Ni govora o novem družbenem redu, niti o spremembi družbenih struktur. Če ni povedano direktno, vsakdo pa lahko razume, da odklanja nečloveške zahteve brez-

vestnega kapitalizma in obsoja suženjsko nadvlado komunizma in njegovega materializma. Govori nam o konkretnem človeku v sedanji družbi, o krivicah, ki se mu godijo, o dolžnosti pravičnosti in ljubezni. Vse obravnava s stališča Kristusovega evangelija in Cerkve. Ne gre za neko človeško ideologijo, ampak za besedo večnega življenja, ki jo je prinesla na svet učlovečena Beseda.

Če bo človeštvo sprejelo Odrešenika in se odpovedalo materializmu sveta, ne bo več lačnih, golih, zapostavljenih, zatiranih, ne bo več krivic, rešeni bodo družbeni problemi. Še več, človestvu bo zajamčena zemška bodočnost, urejeno družbeno življenje, zdravo okolje, srečen prehod v zadnje neznano in končno življenje brez konca v večnosti.

Avgust Hrovat

Eni pravijo: Kar odpravimo slovensko pridigovanje, ker v tej pokrajini že tako vsi razumejo italijansko. — Pustimo na stran vprašanje, koliko slovenski ljudje razumejo italijansko, in ne glejmo za zdaj na dejstvo, da mnogi ne poznajo italijanščine dovolj za svoje duhovno vodstvo, pustimo tudi v nemar pravno dejstvo, da je edinole cerkvena oblast pristojna določati način pridigovanja, vas vprašam eno samo reč: ali je res, da človek, če se nauči drug jezik, zgubi pravico do svojega?

Dr. Jakob Ukmar

Obnova kardinalskega zbora

1. julija je papež Janez Pavel II. med slovesno mašo razdelil 15 novim kardinalom prstane. Povedal jim je, da se tako na neki način poročajo s Cerkvijo. Najprej je bil tajni konzistorij, na katerem so bili samo kardinali, nato pa še javni del konzistorija v avdienci dvorani Pavla VI., kjer je bil navzoč tudi diplomatski zbor in številna zastopstva.

Med novimi kardinali je 6 Italijanov, 2 Poljaka ter po eden iz Irske, Kanade, Francije, Vietnama, Japonske in Mehike. Ime enega kardinala je ohranil papež „in pectore“.

Na prvem mestu v seznamu novih kardinalov je 65-letni novi vatikanski državni tajnik nadškof Agostino Casaroli. Enako star je tudi upravnik premoženja apostolskega sedeža nadškof Giuseppe Caprio. Njima sledi beneški pariarh Marco Ce (54 let), dalje apostolski nuncij v Parizu 73-letni Egano Righi-Lambertini, 73-letni tajnik kongregacije za škofo Ernesto Civardi ter 66-letni torinski nadškof Alberto Ballestrero, novi predsednik italijanske škofovske konference.

Med Poljaki sta dobila kardinalske čast 52-letni krakovski nadškof Franciszek Macharski ter varšavski pomožni škof Wladislaw Rubin (62 let). Rubin je bil do 17. julija letos tudi glavni tajnik

škofovske sinode. Sedaj je na to mesto papež imenoval slovaškega prelata Jozefa Tomka (55 let), ki ga je hkrati imenoval za naslovnega škofa.

Ostali kardinali so hanojski nadškof Joseph-Marie Trinh van-Can (58), nadškof mehiškega glavnega mesta Ernesto Corripio Ahumada (60), ki je bil glavni organizator papeževega potovanja v Santo Domingo in Mehiko; nadškof Nagasakija na Japonskem Joseph Osajiro Satowaki (75); marsejski nadškof in predsednik francoske škofovske konference Roger Etchegaray (57); nadškof v Armaghu na Irskem Thomas O'Fiaich (56) ter Gerald Emmett Carter (67), nadškof v Torontu v Kanadi.

Z novimi imenovanji šteje kardinalskega zbor 133 članov, 3 so umrli od 6. julija do začetka avgusta: Barbieri (86) iz Urugvaja, McIntyre (93) iz ZDA in Ottaviani (86), dolgoletni prefekt kongregacije za verske nauke.

.....

Pastirsko pismo za otroke

Italijanski škofje so prvič sestavili in objavili pastirsko pismo za otroke. V mednarodnem letu otroka so v njem spregovorili najmlajšim članom Cerkve in jih spodbudili h krščanskemu življenju.

Simpozij evropskih škofov

Od 17. do 21. junija je bil v Rimu 4. simpozij evropskih škofov. Udeležilo se ga je okrog 70 predstavnikov evropskih konferenc ter strokovnjakov za mladinsko pastoralo. Glavna tema posvetovanja je bila posvečena mladim in veri. V tisku je simpozij imel velik in ugoden odmev. Navzoči so bili nekateri zastopniki drugih krščanskih Cerkva, med njimi tudi Roger Schutz iz Tazéja, predstavniki ameriške, azijske in afriške škofovske konference ter več duhovnikov, redovnikov in laikov. Simpozija se je udeležil tudi dr. Lojze Šuštar in posebej za Družino pripravil naslednje poročilo.

Simpozij je bil napovedan za lanski oktober. Med priglasienci je bil kot zastopnik poljske škofovske konference tudi krakovski nadškof kardinal Wojtyła, sedanjí papež Janez Pavel II. Zaradi nenadne smrti papeža Janeza Pavla I. je bil simpozij preložen na letošnji junij. Udeležili so se ga predstavniki vseh evropskih škofovskih konferenc (24) razen Češkoslovaške, Romunije, Bolgarije in litvanskih škofov iz Sovjetske zveze. Janez Pavel II. je med somaševanjem v Sikstinski kapeli poudaril, da tisti, ki niso mogli priti, niso pozabljeni in da so zaradi odsotnosti še bolj živo navzoči.

Srečanje z mladimi

Po pozdravu predsednika Sveta evropskih škofovskih konferenc, marseillskega nadškofa R. Etchegaraya, ki je vodil simpozij, je prišlo prvi večer do osebnega srečanja med škofi in predstavniki rimske mladine. Z živo besedo in ob diapozitivih iz življenja mladih so predstavili vprašanja, težave in pričakovanja, ki jih ima današnja mladina ob veri in Cerkvi. To srečanje, dolg in odkrit pogovor s skupino okrog 70 mladih iz župnije sv. Egidija v Rimu, ki je sledil tretji večer, ter stalno sodelovanje mladih iz različnih evropskih dežel v delovnih skupinah, je dalo simpoziju poseben pečat. Škofje niso le med seboj govorili o mladini, ampak so se tudi z mladimi sami pogovarjali o njihovem življenju in izkušnjah, jim postavljali vprašanja, jih poslušali, sami spraševali in odgovarjali. Živahno in zavzeto sodelovanje mladih ter drugih zastopnikov laikov, duhovnikov in strokovnjakov je bila novost in posebnost tega zborovanja.

Uvod v pogovor je bilo vsak dan temeljno predavanje, ki je bilo pripravljeno ob sodelovanju strokovnjakov iz vse Evrope in udeležencem že prej razposlano. Prvi dan je svoje predavanje predstavil španski škof R. Torella

Cascante, podpredsednik tajništva za edinost kristjanov v Rimu. Govoril je o pozitivnih in negativnih prvinah v razmerju mladih do vere in Cerkve. Seveda je zaradi velikih razlik v posameznih deželah predavanje pomenilo le nekak splošen pregled. Posebno poglavje je bilo posvečeno položaju mladine v socialističnih deželah, zlasti še na Poljskem. Udeleženci so bili še pod močnim vtisom sprejema, ki ga je doživel Janez Pavel II. na Poljskem, saj so bili številni evropski škofje sami zraven. V delovnih skupinah, ki so bile razdeljene po jezikih — uradni jeziki so bili angleški, francoski, italijanski in nemški, liturgija pa je bila v latinščini — so udeleženci poročali o izkušnjah in opazovanjih v svojih deželah. Izmenjava izkušenj in poročil o verskem življenju mladih, o težavah v Cerkvi in o pastoralnem delu med mladino je bil eden najbolj dragocenih in neposrednih sadov simpozija.

Na večer drugega dne je udeležencem govoril prior Roger Schutz iz Taizéja. Spremljala sta ga Belgijec in Nemec, ki sodelujeta pri koncilu mladih v Taizéju. Roger Schutz je poročal o bogatih izkušnjah pri ekumenskih srečanjih v Taizéju, ki se ga udeležujejo mladi z vsega sveta, o načinu in izražanju vernosti pri današnji mladini ter o pričakovanjih, ki jih imajo mladi do Kristusa in Cerkve.

Drugo predavanje je imel Klaus Hemmerle, škof iz Aachna v Nemčiji, ki ima bogate izkušnje z delom med študenti. Njegovo teološko zelo globoko in zahtevno predavanje o veri, Kristusu in Cerkvi je veljalo predvsem vprašanju, zakaj se danes mladi večkrat navdušujejo za Kristusa, Cerkev pa odklanjajo. Vodilna misel, ki jo je razvijal škof Hemmerle, je bila pot. Mladi iščejo poti, so odprti za Kristusa kot pot, s Cerkvijo pa imajo na svoji življenjski poti večkrat težave. Cerkev se mora pridružiti mladim na njihovi poti in zanje resnično postati pot, po kateri pride Kristus do njih in oni do Kristusa. V življenjsko močnih in v marsikaterem pogledu izzivalnih predlogih je predavatelj nakazal, kakšna mora biti Cerkev danes, da jo bodo mladi lažje sprejeli na svoji življenjski poti.

Tretje predavanje je imel zagrebški pomožni škof Mijo Škvorc o pastoralnem delovanju Cerkve med mladino, o nalogah mladih samih, cerkvenega občestva ter škofov in duhovnikov. Poudarki, ki so prišli do izraza tudi v delovnih skupinah in v poročilih na skupnih zborovanjih, so bili predvsem tile: razumevanje današnje mladine v njenem mišljenju, izražanju in pričakovanju, poznanje njenega življenjskega okolja, aktivno sodelovanje mladih pri pričevanju za Kristusa, Cerkev in vero, potreba prave svobode tudi za nove oblike verskega živ-

ljenja, jasno oznanjevanje osvobajajoče evangeljske resnice, prava utemeljitev nraavnih zapovedi, zlasti pa življenjsko občestvo in bratska lubezen v Cerkvi. Škofje imajo nalogo, da v marsičem najdejo nove načine pastoralnega dela, zlasti pa več osebnega stika z mladimi.

Predavanja bodo skupaj s poročili o delovnih skupinah, ki bodo kmalu na voljo, nedvomno bogata snov za pobude in delo Cerkve med mladimi v različnih deželah.

Basil Hume — novi predsednik SEŠK

Višek simpozija je bilo somaševanje škofov in duhovnikov s papežem Janezom Pavlom II. v sredo, 20. junija, opoldne, v Sikstinski kapeli. Med mašo je imel papež v italijanščini govor, v katerem je posebno poudaril vlogo in pomen Evrope ter njene edinstnosti. O mladih ni veliko govoril, saj je njegov zgled in njegovo razmerje do mladih dovolj močna in prepričljiva pridiga. Po maši se je papež zadržal v dolgem pogovoru z udeleženci, ne samo s škofi, tudi z duhovniki, laiki in mladimi.

Škofom je bil predložen osnutek za skupno poslanico mladim v Evropi. Vendar ni bil sprejet, češ da je položaj v deželah preveč različen, da bi bilo mogoče odgovoriti na življenjska vprašanja. Pač pa je vsak dan in ob

koncu simpozija tiskovna konferenca. Časnikarji so pokazali veliko zanimanje za razpravljanje na simpoziju.

Med simpozijem je bil izvoljen tudi novi predsednik Sveta evropskih škofovskih konferenc. Namesto dosedanjega predsednika nadškofa Etchegaraya, ki so ga v javni zahvali imenovali ustanovitelja Sveta in simpozijev evropskih škofov, je bil izvoljen angleški kardinal Basil Hume, nadškof v Londonu. Hume je benediktinec in njegova izvolitev bo imela za sodelovanje evropskih škofovskih konferenc verjetno velik pomen, toliko bolj, ker bo leta 1980 praznovanje 1500-letnice rojstva sv. Benedikta, ki ga je papež Pavel VI. razglasil za patrona Evrope.

Lojze Šuštar

Latinska maša

Škof dr. Josef Stimpfle iz Augsburga na Bavarskem je naročil župnikom, naj odslej enkrat na mesec ob nedeljah opravijo tudi mašo v latinskem jeziku. Pri tem misli na peto župnijsko mašo, ki so je ljudje bili navajeni dolga stoletja in pri kateri pojejo razne latinske skladbe. Dragocene umetnine preteklosti ne smejo izginiti v pozabo, pravi škof. Ljudje naj občutijo, kako latinski jezik združuje vernike različnih ras in narodnosti. Pastoralni razlogi narekujejo občasno maševanje v latinščini, da se ohranijo tisočletne tradicije.

Molitveni namen za september

SPLOŠNI NAMEN

Da bi kristjani učinkoviteje kazali svojo solidarnost z vsemi, ki so zaradi pravice preganjani.

Preganjanje kristjanov se v zgodovini Cerkve nenehno ponavlja. Bistveni vzrok je vedno isti, le njegov izraz je različen: Tema ne sprejema luči ali vsaj trpeti je ne more: „Zalezujemo pravičnega, ker nam je nadležen in nasprotuje našim delom, ker nam očita prestopke postave in nam oponaša napake naše vzgoje... Postal nam je obtožba našega mišljenja, nadležen nam je že, če ga vidimo“ (Modr 2, 12-14).

Ni se torej čuditi, če je Cerkev „luč narodov“, v vseh časih svoje zgodovine tarča preganjanj. Vendar je zadnji koncil izjavil: „Cerkev priznava, da je celo iz nasprotovanja tistih, ki so ji sovražni ali jo preganjajo, prejela in more prejemati mnogo uslug“ (CS, 44). Že v 2. stol. je povedal sv. Justin: „Kolikor bolj nas tepejo take reči, toliko več drugih je, ki postanejo po Jezusovem imenu verni in pobožni.“ Vsi poznamo Tertulijanov izrek: „Številnejši postanemo tudi tedaj, ko nas kosite; kri kristjanov je seme.“

Mesečni namen v septembru nas poziva, naj se zavzamemo, da bi se kristjani, mi vsi, zganili,

ko vidimo svoje brate preganjane zaradi pravice. In kakšna preganjanja doživljamo! Več kot 30 misijonarjev je bilo umorjenih leta 1977: škoje, redovniki in redovnice so umrli v Afriki medtem, ko so opravljali svoje poslanstvo oznanjevanja in dela usmiljenja. Pretresljiv je umor kardinala Biayenda, nadškofa v Brazzavillu, republika Kongo. V Rodeziji je bilo umorjenih 7 misijonarjev in dve redovnici. V Angoli je bilo umorjenih več učiteljev misijonskih šol.

Vsaj mi kristjani pokažimo čut za krščansko in človeško skupnost! Molimo za preganjane in storimo tudi vse, kar more in mora kristjan storiti v razmerah, v katerih živi. Spomnimo se, kako je Cerkev „neprenehoma k Bogu molila“ za apostola Petra, ko je bil v ječi v verigah!

MISIJONSKI NAMEN

Za Cerkev med Papuanci na Novi Gvineji.

Papuažija, Nova Gvineja, je med najmlajšimi državami sveta. Njena neodvisnost je bila proglašena 1975. Njeno prebivalstvo izvira iz Melanezije in šteje čez dva in pol milijona. Obsega vzhodni del Nove Gvineje in bližnje otoke. Za Grenlandijo je največji otok sveta. Službeni jezik je an-

gleščina, preprosto ljudstvo govori jezik „hirimotu“ in še kakih 700 narečij.

Kristjani tvorijo 93% prebivalstva in od teh je 700.000 katoličanov, to je 31%. Od 14 škofov so trije domačini. Od domačinov je že 40 duhovnikov, 96 redovnikov, 460 redovnic in 3000 laičnih katehistov; iz inozemstva je 520 duhovnikov, kakih 900 redovnic in 11 škofov.

Leta 1975 so katoličani izjavili: „Naša Cerkev se zaveda nujnosti, da se bo razvijala kot domorodna Cerkev.“ Dober poznavalec, izobražen domačin, je zatrdil, da do tega ne bo moglo priti pred 21. stoletjem.

Bližnja bodočnost je za Cerkev

polna upanja. Število poklicev bo gotovo naraščalo. Cerkev bo stvarno Cerkev Papuazije, Nove Gvineje. Kristjane bodo bolj zanimala vprašanja in potrebe župnije, duhovnik se bo torej moral mnogo bolj posvečati dušnopastirskemu delu. Njegove poveljitvene naloge: oblikovati mladino za lepo družinsko življenje, ki ga bodo oblikovala narodna in krščanska izročila; izobrazba katehistov za naselja; spodbujanje domačih duhovnih poklicev.

Prebivalci živijo v majhnih naseljih, ki jih ločijo gore in reke. Zveze med njimi so težke. Radio in letalstvo sta vedno večje važnosti.

V. M. V.

Zunanja vidna lepota je toliko večja, iz kolikor večje globine notranje lepote raste.

Staranje, to ni umetnost — umetnost je staranje potrpečljivo brenati.

Že od časov jamskih slik poznajo umetnost vsi primitivni narodi. Šele na obrobju vseh civilizacij životarijo primitivni rezeži, ki umetnosti ne ustvarjajo in je ne poznajo.

Ko bi prepirljivi vedeli, koliko preprirov in zdrah je mogoče zmagati z molkom, bi bilo na svetu malo več tišine.

Misel je zgolj majhna iskra velike slutnje.

S predsednikom akademije znano se dogovoriš laže kot z njegovim vratarjem.

Edino, kar razgreje in posveti tvoj odnos do bližnjega, je ljubezen. Edino, kar razgreje in posveti tvoj odnos do samega sebe, je delo.

Čim manj misliš, tem pogostej se motiš.

Pomnite, da vaši današnji sovražniki lahko jutri postanejo vaši zavezniki.

Veliko hudega nastane na svetu med ljudmi, če med njimi vsak posameznik misli samo in zgolj zase.

Otto František Babler

Človek za druge

Ob 40-letnici smrti božjega služabnika škofa Janeza Gnidovca

Letos je preteklo štirideset let, odkar je umrl skopski škof Slovenec dr. Janez Frančišek Gnidovec, lik svetniškega duhovnika in misijonarja.

Rojen je bil 1873 v vasi Veliki Lipovec pri Ajdovcu na Dolenjskem. Rasel je v vzdušju krščanske družine iz očetove neupogljivosti in materine rahločutne dobrotljivosti, kakor nam popisuje profesor Alojzij Geržinič v življenjepisu tega velikega duhovnika. V nežni mladosti, sedemletnemu, mu je umrla mati in od takrat najbrž ni več užil ljubeznivosti, ker je bila mačeha do osirotelih otrok trda.

Mali Janezek je začel hoditi v domačo enorazredno šolo, ki jo je nadaljeval v Novem mestu pri frančiškanih. Tudi gimnazijo je obiskoval v Novem mestu in maturiral z odliko. Že v zgodnji mladosti in v dijaških letih je imel za vodilo v svojem življenju izpolnjevanje božje volje. Bil je vesten in priden kot študent in že takrat zelo pobožen in spokoren. Zgodaj je jasno začutil duhovniški poklic in izgleda, da ni imel nobenega dvoma ali težav.

Jesen leta 1892 je vstopil v ljubljansko semenišče, kjer se je ves posvetil duhovni rasti in štu-

diju kot pripravi na svoj bodoči poklic. Vestno je izpolnjeval hišna pravila, veliko je molil in živel zelo spokorno, angelsko čist in nedolžen, obenem pa veder in vesel; strog do samega sebe, dober in obziren do drugih. Tudi med počitnicami je vsak dan hodil k sveti maši in dolge ure preklečal pred Najsvetejšim. Po četrtem letniku bogoslovja ga je škof dr. Missia posvetil v ljubljanski stolnici. Dan nove maše je preživel v molitvi.

Prvo njegovo službeno mesto je bilo v Idriji, kjer se je goreče posvetil dušnemu pastirstvu. Kasneje je bil prestavljen v Vipavo. Skromen, prijazen in dobrotljiv je našel pot do duš, tudi do najbolj zanemarjenih in zakrknjenih. Bil je poseben prijatelj bolnikov, otrok in siromakov. V svojih osebnih potrebah — hrani in obleki — pa zelo skromen.

Ko je leta 1898 škof dr. Bonaventura Jeglič začel priprave za ustanovitev slovenske gimnazije, na kateri bi poučevali profesorji-duhovniki, se je Gnidovec javil za profesorski študij. Leto kasneje 1899 je odšel na Dunaj, kjer se je skupaj s petimi sobraty vpisal na univerzo. Izbral si je kot glavni predmet grščino in latinščino.

Študiral je tudi pedagogijo in filozofijo, nemščino in slovenščino. Dunajska leta je preživel v intenzivnem študiju. Junija 1904 je dokončal študije klasične filologije in slovenščine kot postranski predmet. Mesec pozneje je prejel še diplomu doktorja filozofije.

Naslednje leto je bil imenovan za suplenta na gimnaziji v Kranju, nato pa ga je škof Jeglič poklical v Šentvid in ga imenoval ravnatelja na novo ustanovljeni gimnaziji. Dr. Gnidovec je šel z vsem navdušenjem na delo in se ni ustrašil zaprek in težav pri vodstvu prve popolnoma slovenske gimnazije. Na njegovo pobudo so začeli sistematično sestavljati slovenske učne knjige, ki jih do takrat ni bilo. Pod ravnateljstvom dr. Gnidovca je bila leta 1913 prva matura v slovenskem jeziku. Na kakšni strokovni višini je bil zavod, je razvidno iz tega, da je vseh trideset kandidatov naredilo maturo, polovica od njih z odličnim uspehom.

Po priporočilu prvega katoliškega shoda in željah ustanovitelja škofa Jegliča je ravnatelj Gnidovec vse zavodsko življenje prepojil z verskim duhom. Študente je usmerjal v duhovno rast in študij, da bi vzgojil iz njih katoliško izobraženstvo, kar se mu je v veliki meri tudi posrečilo. Za svoje študente je veliko molil, se zanje žrtvoval, jim pridigal, uvajal zanje razne verske vaje in pobožnosti tako goreče, da se je nekaterim zdelo, da pretirava.

Leto po prvi maturi je izbruhnila prva svetovna vojna in del zavoda je bil spremenjen v bolnišnico. Poleg vseh drugih skrbi, ki jih je ravnatelj Gnidovec imel z vzdrževanjem zavoda, je skrbel še za begunce iz Primorske, posebno še študente. Prostovoljno se je javil še za dušnega pastirja ranjencev v bolnišnici. Zaradi njih se je učil tujih jezikov: madžarskega in romunskega. Spovedoval je hrvaško, poljsko, češko, nemško in italijansko. Dnevno je obiskal vse bolnike, celo nalezljivo bolne, in sam Bog ve, kolikim dušam je pomagal, da so dosegle božjo milost in srečno večnost.

Iz težav začetnih let in vojne vihre je privedel ravnatelj Gnidovec škofove zavode v novo državo. Tedaj je začutil klic k poglavitvi. Po štirinajstih letih vodstva se je poslovil od zavoda in 1919 vstopil v Vincencijevo misijonsko družbo, kjer naj bi se kot redovnik predal kontemplativnemu življenju, pokorščini, uboštvu. Zdi se, da je Bog poklical svojega izvoljenca, da ga v tihoti in miru pripravi na novo veliko misijonsko nalogo. V misijonski družbi je Gnidovec zaživel duha sv. Vincencija in njegovih pravil: misijonar bodi doma kartuzijan, zunaj apostol. Oklenil se je uboštvu, vse, kar je imel, je razdal. Predal se je božji ljubezni, iz ljubezni do Boga je trpel in se vadal v kreposti. Dr. Gnidovec je preživel v noviciatu dve leti. 1921 je naredil večne obljube.

be in postal podravnatelj klerikov. Obenem je bil določen tudi za spovednika v kaznilnici v Begunjah. Dve leti kasneje je postal ravnatelj redovnega semenišča v Grobljah. Vzgajal je novince, na katere je izredno vplivala njegova osebnost in njegovo bogato duhovno življenje, k molitvi in pokori ter jim bil sam najlepši zgled. Živel je skromno, ubogo, v Jezusovi ljubezni, zatajevanju in molitvi.

Po štirih letih delovanja v Misijonski družbi je Bog dr. Gnidovca poklical iz mirnega zavetja redovnega življenja na drugo mesto. Papež Pij XI. ga je imenoval za škofa škopske škofije. Ta je bila po obsegu največja in najtežja v novi državi Slovenec, Hrvatov in Srbov. Prejšnji škof Lazar Mieda — Albanec po rodu — je zaradi težkih razmer odstopil. Štiri leta je škofijo upravljal generalni vikar. Ozemlje je zelo raztegnjeno (46.488 km² — torej za dve Sloveniji), prebivalstvo versko in narodno mešano. V ta položaj je prišel dr. Gnidovec. Tridesetega novembra 1924 je bil v Ljubljani posvečen v škofa; nato je odpotoval v Skopje in naprej v Prizren, kjer je bil sedež škofije.

Približno 30.000 katoličanov je bilo raztresenih po vsem ozemlju obširne škofije. Po narodnosti je bila polovica od njih Albancev; slovenskih katoličanov, starih naseljencev, je bilo okrog 7000; kakih 8000 je bilo naseljencev po

prvi svetovni vojni. To je bila katoliška diaspora, večinoma državni uradniki vseh stopenj, ki so jih oblasti pošiljale na jug. Bili so tu tudi fantje, ki so služili vojaški rok, ter sezonski delavci. Makedonski uniati niso bili vključeni v njegovo škofijo, vendar se je škof Gnidovec zanje zanimal in jih udi hodil obhajati. V dobi dr. Gnidovca je tam živelo kakih 10.000 ljudi mešane vere — ljarmanov. To so bili albanski katoličani, ki so v stoletjih turškega jarma iz strahu na zunaj postali muslimani, vendar so na dnu srca še ohranili nekaj krščanstva. Verskega znanja in življenja po veri je pri njih le malo ostalo. Želeli so predvsem, da jim duhovnik krsti otroke in blagoslovi zakon.

To je bila pisana čreda vernikov, ki jim je bil škof Gnidovec postavljen za pastirja. Revščina, zaostalost in verska otopenost je vladala povsod. Pomanjkanje duhovnikov in cerkvá sta bila glavna vzroka verski mlačnosti. Z gorečnostjo prvih apostolov je šel škof Gnidovec na delo.

Pomanjkanje duhovnikov, deloma tudi nesodelovanje albanskih duhovnikov, ki jih je bilo vedno manj, je napotilo škofa Gnidovca, da jih je iskal drugod. Na svojih potovanjih v Slovenijo je vedno prosil za sodelavce. Imel je bolj malo uspeha, ker se je marsikdo ustrašil težkih razmer na jugu. Vendar je nekaj slovenskih duhovnikov odšlo v njegovo škofi-

jo in v njih je imel škof Gnidovec najzvestejše sodelavce.

V letih svoje škofovske službe je dr. Gnidovec sezidal 11 cerkva. Ustanovil je škofijsko seme-nišče v Prizrenu. Prestavil je se-dež škofije iz Prizrena v Skopje. Skrbel je za sirote in ustanovil sirotišnico sv. Jožefa za dečke; poklical je iz Slovenije redovne sestre za vodstvo sirotišnice. Za svoje vernike je izdal Mali poto-kaz, knjižico za katoličane v kra-jih, kjer ni bilo duhovnika. Dalje je izdajal verski list Blagovest. Ustanovil je verske organizacije in društva. Mnogo je potoval, da je obiskal katoliške župnije in svoje vernike. Zaradi pomanjka-nja prometnih sredstev je svojo obširno škofijo prejahal in pre-pešalil. Niti vročina, niti mraz, ne dež, ne sonce niso bili zanj ovira, ko je iskal svoje razkroplje-ne ovčice. Na svojih misijonskih potovanjih je živel v zatajevanjih in postu.

Škof Gnidovec je bil oče reve-žem in zapuščenim; dober dušni pastir, ki po Jezusovem zgledu pozna svoje ovce in se ne ustra-ši nobene ovire, da najde izgubljeno. Bil je misijonar, podoben Baragu v odpovedi samemu sebi, v gorečnosti pri evangelizaciji, v pravičnosti, v obrambi resnice.

Stalni napor na njegovih pa-stirskih obiskih po škofiji, zata-jevanje in post so izčrpali nje-

govo telo. Na prošnjo sodelavcev je 9. januarja 1939 odšel v Ljub-ljano na zdravljenje. Ni mu bilo več pomoči. Do skrajnosti izčrpa-no telo je želelo večnega počitka. V mukah in duševni osamelosti je dotrpel zadnje dni svojega zem-skega življenja. 3. februarja je Bog svojega zvestega služabnika vzel k sebi. Velika množica je pokropila njegovo telo na mrtva-škem odru. Ljudje so splošno so-dili, da je umrl svetnik. Pokopan je na pokopališču Misijonske dru-žbe v Ljubljani.

Velik in svetel lik škofa Gni-dovca lahko veliko pomeni tudi za nas.

Stanko Žakelj CM piše njegove-mu življenjepisu na pot te-le mi-sli:

„Bil je človek in spoštoval je vsakega človeka... Bil je Slove-nec, nikoli ni zatajil svojega slo-venstva. Pomagal je graditi te-melje srednješolski izobrazbi.

Bil je vernik, duhovnik in škof. A predvsem je bil človek za dru-ge. Ves se je Bogu dal na raz-lago za rešitev tistih, ki so mu bili zaupani.“

Samo Bog ve za njegove žrtve, samo On ve, koliko je trpel, ko je zvesto nosil svoj križ za Njim. Ravnal se je po svojem škofov-skem geslu, ki je vklesan na nje-gov nagrobnik: „Vsem sem po-stal vse.“

Metka Mizerit

Svobodno življenje po veri koristi tako posameznikom kot oblastem. Prav vsi imajo torej dolžnost spoštovati versko svobodo, posamezni držav-ljani prav tako kot zakonite državne oblasti.

Janez Pavel II.

Ljubljana - ljubljena

Ljubljana: ljubljena. Tako se po Pregljevem peresu poigra baročni intelektualec z zagonetnim in neizrečeno blaglasnim imenom mesta, ki nam nocoj stopa v spomin in budi čustva. Aemona: Amoena — Ljubljana: ljubljena.

Tako daleč od Ljubljane po prostoru in času nas morda zmoti vprašanje, odkod ta čustva in čemu oživljati spomin in misel nanjo. Je pač eno od srednjeevropskih mest, ne med večjimi, z dobrimi in manj dobrimi značilnostmi, v katerem se ljudje rojevajo in umirajo, delajo in lenarijo, molijo in grešijo, ustvarjajo in rušijo. Prešeren sporoča, da „od nekdanj lepe so Ljubljanke slovele,“ pa jim ta naravni dar ni bil vedno v prid. Najlepši je bil nekoč v pogubo. Pravijo, da so se avstrijski uradniki bali nastavitve v Ljubljani, ker je bila med vsemi avstrijskimi mesti razvpita kot mesto nevoščljivcev in opravljk.

In vendar nam Ljubljana ne more biti eno od mnogih krajevnih imen. Ne moremo se nekateri izogniti spominom na doživetja, katerim je dajal okvir ves zunanji pojav mesta in družbe ter oblikoval našo miselno in čustveno notranjo zgradbo. Vsem nam pa Ljubljana predstavlja Slovenijo vsaj kot formalno središče, če-

prav jo je kdaj nekaterim težko sprejeti kot celotno predstavničo vse slovenske duhovne in družbene stvarnosti. Prešernu je bila pri srcu, saj je tako pomembno zapel hvalnico Janezu Hradeckemu ob petindvajsetletnici županovanja, „od srčno zaželenega poklica, ki tebi zročil varstvo je Ljubljane“. In ga pohvali: „Kak' tvoje je bilo srce goreče za čast in prid in blágorstvo Ljubljane, Ljubljane, ljubice nebes in sreče.“ Kako bi vendar to ne bila: „poglej nje čvrste, bistrih glav sinove, ki vnema v srcih se jim želja sveta, obrnit' v doma čast vseh zgod osnove; in zvestosrčna nje poglej dekleta, lic rajskih zor, oči poglej nebesa, in sramežljivost, ki je var'h njih cveta; obrni na nje mestjane očesa, kak' ljubijo poštenost in pravico, veselje v prsih ti srca pretresa.“ Župančiču je krvavelo srce, ko ga je vlak odpeljal proti tujini: „In kakor ovije se val okrog skal, ob gradu se lije Ljubljana, vsa z mesecem posejana; boječe se strehe stiskajo, po vrsti križi mi bliskajo poslednji, zlat pozdrav in gasnejo v mraku daljav.“ Ali ni končno Cankar močno občutil domačnost in prisrčnost ljubljanskega mestnega okolja, ko je napotil Kurenta v „klošter veselih čednosti“, češ: „Mnogo in mnogovrstnih težav in nadlog je izkusil slovenski

Ljubljana: Grad, Plečnikove tržnice, Zmajski most in stolnica

narod, oj, in jih bo še več; za tolažbo in povračilo v teh hudih časih pa mu je Bog dodelil Ljubljano. Večja in lepša mesto so na svetu, ali vendar ni ti ga enakega pod nebom! Pozdravljena, ti kraljica veselja, ti mati vseh sladkosti, ti botrea prešernih ur! Prav na sredo vseh nadlog te je postavila nebeška modrost, luč v temo, zeleno trato v puščino! Devetkrat obremenjen popotnik pride in te pozdravi; ko se poslavlja, si mu odvzela osmero bremen.“

Tako so občutili Ljubljano mojstri naše besede, ne, ker bi jo čez mero cenili, saj Prešeren ugotavlja, da je v njej enako število božjih kot hudičevih hiš, in tudi Cankarjeva oznaka ni brez iro-

nije. Čutili so z Ljubljano, ker jim je bila dom.

Kako bi se torej tudi mi ne spominjali in nanjo ne mislili! Nekaterim je bila rojstni kraj, drugim je nudila okolje za rast v življenje in pot v poklic, spet drugim vsaj samo kraj, v katerem so prejeli vtise novega in večjega. Vsak letni čas je dajal Ljubljanici poseben obraz: kako so dehtele akacije na grajskem pobočju in španski bezeg ob šmarničnih pobožnostih, kako je vse mesto prevzemalo razpoloženje vélikega tedna in vstajenja! Ali moremo podčživljati, kar smo občutili, kadar smo se v vročini zatekali v hlad tivolskega parka ali ko smo bili prevzeti od veličastnosti

telovskih procesij? Kje so tista jesenska doživetja, med umirjenostjo odslužene narave in vrvenjem v začetkih šolskega leta? Kje tisti beli božiči, kje vsa idila dolgih zimskih večerov in življenjskost belega športa. Vsak ima svoje spomine, vsakomur od nas posamezni doživljaji obujajo različno ugodje: veselje, sentimentalnost, morda nekj v globini mirno otožnost. A vsi nosimo v spominu iste predstave, živeli smo skupno usodo, ki se ji za nazaj ne moremo več odreči; zato smo vsi nanjo tudi nujno navezani. Del te naše usode se imenuje Ljubljana in smo še danes prav zaradi nje v mnogih pogledih to, kar smo. Moder človek usodo sprejema, dober človek se ji ne izneverja in jo vzljubi. Zato nam je domači kraj predmet zanimanja in skrbi.

Tako kot pomeni Ljubljana za nas vse, posredno ali neposredno, sredstvo naše osebne usode, tako še bolj je to za slovensko narodno celoto. Odtod naše strmenje, kadar najdemo stik z ljubljansko preteklostjo. Dve tisočletji sta vtisnili mestu znake, ki mu dajejo podobo in značaj. Nocoj ni priložnosti, da bi v mislih delali sprehode po Ljubljani in na njih presenečeno odkrivali, kar tudi njenim današnjim prebivalcem, če jih preveč privlači skrb za vsakdanje življenje, ni očitno. Sprehajali bi se lahko mimo arheoloških in zgodovinskih ostalin in umetnostnih spomenikov, lah-

ko bi nas pritegovale urbanistične posebnosti, nekdanje in današnje glasbene ustanove, naš sprehod bi lahko bil literarni sprehod po Ljubljani. Ob tem bi bolj začutili, kako je mesto raslo in upadalo, kako je cvetelo in venelo, pa se razvilo v središče Slovenije.

Kaj je vse Ljubljana videla in doživela! Že v neolitski dobi so na njenih tleh Iliri imeli svoje naselje. Ko so nad njimi zagospodovali Rimljani, so prav tam postavili vojaško taborišče, okrog katerega se je razvila kolonija, ki je ohranila še ilirsko ime Emona. Naselje je propadlo verjetno pod udarci Atilovih hunskih hord. Potem se nekaj časa ni dvignilo. Šele ko so Longobardi odšli s slovenskega ozemlja, so v 7. stoletju Slovenci ustanovili naselje med Ljubljanico in Gradom. V tej davnini se je porodilo zagonetno in blagoslasno ime Ljubljana, ki se v listinah prvič omenja sredi 12. stoletja. Naselje se je v 13. stoletju razširilo na levi breg reke, v 14. stoletju pa dobilo mestne pravice in se obdalo z obzidjem, ki so ga meščani ohranjali in pozneje vzdrževali zaradi strahu pred turškimi vpadi. Etično je Ljubljana doživljala preobrazbe zaradi svojega trgovskega pomena. Prometne zveze in obrtniški kolonizacijski dotok ji je prilival germanski in romanski element, vendar je v poznejših stoletjih spet vedno bolj prevladoval slovenski živelj, kateremu pomeni

organsko potrebno sredstvo višjih življenjskih pojavov in njegovih narodnih interesov.

Vedno rastoča pomembnost je privedla Ljubljano, da je postala glavno mesto dežele Kranjske in sedež deželnega glavarja ter kranjskega deželnega zbora. Kranjska je bila edina čisto slovenska avstrijska kronovina in je v prejšnjih stoletjih segala v Istro, na Kras in do Jadranskega morja; odtod taka rast Ljubljane nad ostalimi slovenskimi mesti. Ko so protestantski reformatorji potrdili slovensko književnost in je katoliški preporod dvignil mesto na stopnjo najvažnejšega slovenskega kulturnega središča, ter posebno še z nastopom Zoisovega in Linhartovega kroga, je Ljubljana zrasla tudi duhovno. Zato je za kratko dobo postala glavno mesto ilirskih provinc. V revolucionarnem letu 1848 je stopila ob stran evropskemu gibanju in v njem se je glasno izrazila zahteva po Zedinjeni Sloveniji kot samostalnem kraljestvu in ne več kot podrejeni kneževini. Tamkajšnji politični akciji se odtlej podreja vsa živahna delavnost drugih slovenskih narodnopolitičnih in prosvetnih centrov. V prvem desetletju tega stoletja je kranjski deželni zbor že dejanski vseslovenski ljudski parlament s sedežem v Ljubljani, kjer se od tedaj naprej bogato razvija kulturni razcvet s pomenom za vso Slovenijo.

Potem je prišel razpad Avstri-

je. Ljubljana je doživela radost 29. oktobra in postala sedež narodne vlade za Slovenijo. Ta je sicer res obsegala praktično vse resorje, a je delovala žal le po potrjenju in v imenu Narodnega vijeća v Zagrebu. Zgodovinski val, ki že tako ni dvignil Ljubljane visoko, kot mislimo danes, da bi bilo treba, je od tedaj padal prav naglo. Že v januarju 1919 je narodno vlado zamenjala samo deželna vlada, ki jo je imenoval regent iz Belgrada, dve leti in pol nato pa pokrajinska uprava. Kot politično središče Slovenije je Ljubljana padala na vedno nižje stopnje in prišla na najnižjo, ko so Slovenijo čez poldrugo leto še razdelili na dve oblasti. Ljubljana je tedaj bila samo še sedež velikega župana ljubljanske oblasti, ki je bil kot organ belgrajske vlade popolnoma podrejen notranjemu ministru. Ko sta bili 1929 obe oblasti združeni v dravsko banovino, je Ljubljana spet postala upravno središče vse jugoslovanske Slovenije.

Predolgo bi bilo opisovanje, kaj je v tem času Ljubljana videla in doživljala: politična prerivanja, manifestacije in demonstracije, nastope Orlov, Sokolov, nazadnje pa zaton vsega političnega, kulturno-prosvetnega in telesno vzgojnega delovanja, kolikor je bilo osnovano na slovenski narodni individualnosti. Bila so leta, ko v slovenski Ljubljani ni bilo videti niti ene slovenske zastave. Kot za zdravilo so se potem pojavile pa-

rade Slovenskih fantovskih odsekov in Slovenskih dekliških krožkov. Vmes je za vso Slovenijo Ljubljana prevzela pripravo in izvedbo mednarodnega evharističnega kongresa in kongresa Kristusa Kralja, veličastnih manifestacij duha in slovenskega organizacijskega talenta.

Potem je prišla vojna in tuja okupacija in Ljubljana je postala sedež tuje okupacijske oblasti v ljubljanski pokrajini. Osvojitelji naše zemlje so po ljubljanskih ulicah prirejali zmagoslavne pohode in silili, da izražamo veselje nad tem, kar nam je povzročalo skrb in bolečino. Tragediji tuje okupacije se je kmalu pridružila še hujša, nastop domačih vstajnikov, da si zagotovijo oblast po vojni. Tedaj so začeli padati po ljubljanskih ulicah streli iz komunističnih revolverjev in iz pušk nervoznih in strahopetnih okupatorjevih vojakov. Padali so pripadniki vseh slojev, ljudje, ki so predstavljali kakršen koli odpor proti grozeči komunistični tiraniji, padali talci in neprizadeti občani zaradi zločinske brezumnosti okupatorja. Ljubljana je potem doživela drugo okupacijo, pritek beguncev in okolice, nato pa nastop domobranstva, ki je moralo varovati dohode vanjo, kot je bilo to nekdanj v turških časih. Kjubi tuji okupaciji, v srcih pa ravno njej navkljub, je bila tedaj najvidnejši znak v Ljubljani slovenska zastava, prapor prave slovenske narodne vojske. Po ljub-

ljanskih ulicah je tedaj odmevala pesem mladine, ki je dobesedno vsemu svetu navkljub glasno oznanjala: Svobode duha si ne damo jemati; Boga je treba bolj poslušati kot ljudi, čeprav so ti ves svet.

Bog pa je hotel še novih preizkušenj, zahteval je celoten dokaz predanosti njegovi volji in Ljubljana je morala biti nema priča. Skozi njo so odhajali bataljoni na umiku, skozi njo so se vračali izdani v smrt. Ljubljana je tedaj bila opijanjena varljivega zmagoslavja, obenem pa onemogla od groze zaradi maščevanja, ko se ni smela očitno potočiti niti solza ne izreči skrb za usodo najbližjega. Po starem reku „bela“ Ljubljana je tedaj postala rdeča: krut ogenj v očeh tistih, ki so prigrabili oblast, zastave, simbol svetovnega požara, in kri, ki jo je klicala maščevalnost, vse to je Ljubljani dajalo rdeč zor, ki je sijal nad mrličji in obsojenimi. Še danes žgejo njegove opekline in ni da po pozidati, kar je njegov požar razdeljal.

Ljubljana je zdaj glavno mesto slovenske republike, pa ji to ne more biti v ponos. Čeprav po videzu ni tako politično vezana, je dejansko Slovenija v popolni odvisnosti od volje vladajoče stranke, ki ni narodna in ji je slovenstvo postranska skrb. Odtod gospodarsko izžemanje in uničujoča filtracija neslovenskih elementov, ki nam je bolj nevarna, kot je

bil v zgodovinskih dobah dotok od zunaj. Tisti, ki jih je v Ljubljano prinesel tok trgovskih zvez, italijanski mojstri likovne umetnosti, češki in drugi glasbeniki, nemški rokodelci in uradniki, ter mnogi drugi še, so Ljubljanani v stoletjih počasi pomagali oblikovati posebno podobo, ki jo danes imamo za slovensko. Iz zlivanja elementov je postalo nekaj posebnega, nekaj svojega. Današnji proces grozi, da se slovenstvo raztopi v nekem brezosebne jugoslovanstvu, ki je samo političen, interesni pojem. Za to nevarnost današnji oblastniki nimajo posluha, ker ne slišijo utripov duha, ne spoštujejo narave, marveč hočejo po vedno novih načrtih vse neprestano spreminjati ali vsaj pospeševati spreminjevalne procese.

Koliko razlogov torej za našo zvedavost o preteklosti Ljubljane in koliko za naše bolečine ob njeni sedanjosti. Kako pa nas ne bi preganjala tudi skrb za njeno na-

daljno usodo? Kaj naj bo nekoč Ljubljana v usodi Slovenije? Kdaj bomo vendar prevzeti zapeli ti-sto prastaro ljudsko: Stoji, stoji Ljubljana, Ljubljana dolga vas. Na sredi te Ljubljanice je lipca zelena? Danes naša lipca ni zelena. Listje se ji je osulo, v njenih vejah ni veselih ptic. Lipa bo oze-lenela, ko bo prišla svoboda za vse poštene ljudi in bo Slovenija s svojim imenom stopila pred svet. Tedaj se bodo vrnille vesele ptice v njene veje, Ljubljana bo postala drugo ime za uradno Slovenijo v mednarodni rabi.

Verujemo, da se bo to zgodilo. V tej veri nam spomin na Ljubljano danes odzame osmero bremen in v isti veri kličemo k ne-beški modrosti, naj skrajša pre-izkušnje, da bo čim prej z vso Slovenijo Ljubljana spet ljubica nebes in sreče.

Božidar Fink

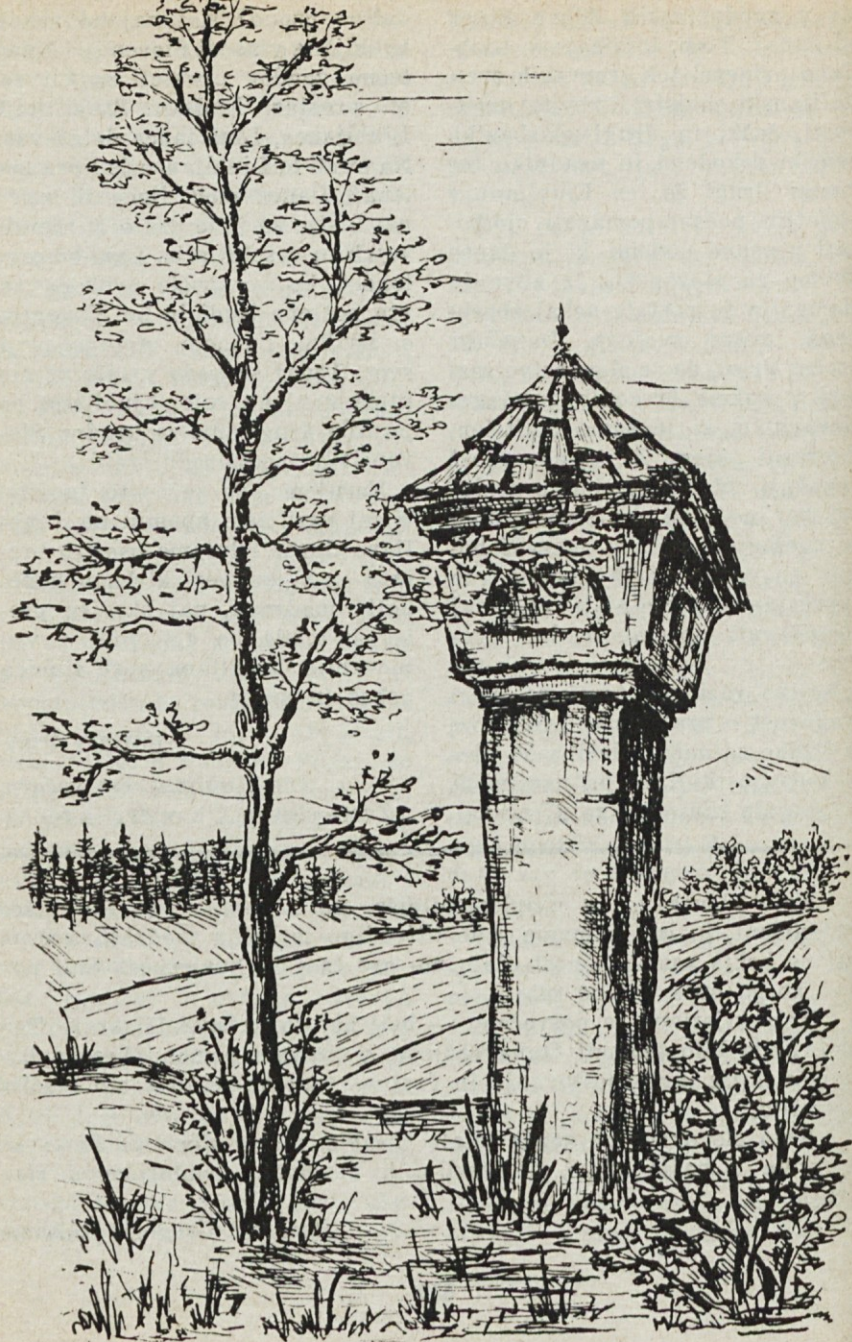
(na ljubljanskem večeru
Zveze slovenskih mater in žena)

Telo človekovo je najplemenitejše, najintimnejše orodje duše, instrument, ki ga je mogla izmisliti edino le božja modrost, ustvariti pa božja vsemogočnost. Zato mu gre čast in hvaležnost tudi potem, ko ga duša več ne rabi.

Telo kristjana je posvečeno — bolj kot so najsvetejši kraji. Tělesu, ki je bilo tempelj Duha božjega, v pravem pomenu besede bivališče božje, gre spoštovanje in čast — tudi ko je to sveto službo odslužilo.

Telo človekovo bo zopet vstalo. Truplo, mrtvo sicer, je seme, ki se vseje v božjo njivo, da vzklije k novemu, neminljivemu življenju.

Škof dr. Gregorij Rožman

Izdani bataljoni

V SENCI NOČI

Dršel je po pobočju v globino.

Kam? Kje gre pot v rešitev?

Kot preganjana žival je nape-njal čute, da bi zaznal nevarnost. Ali mu ne sledijo, skriti za dre-vesi? Ali je res sam v tej strašni črni globeli? Niti zveri, ki bi jih vabil duh krvi?

Zaletel se je v podrto deblo. Padel je ob njem in prisluškoval.

Nenadoma je otrdel kot kamen. Po telesu mu je gomazelo, kakor bi ga načenjalo tisoč gnusnih črvov. V grlu ga je žgal ogenj, še krika ni mogel spraviti iz sebe. Srce mu je hotelo prebiti steno prsi.

Žareči steber je metal rumen-kasto zlato luč proti njemu. Strmel mu je nasproti, negiben, gro-zeč. Janez je hotel zakričati: gro-za mu je omrtvila suho grlo.

Pri tleh je ležalo še nekaj ža-rečih stvorov, dalje naprej kup-ček drugih; v celi vrsti so žareli kot prihuljeni stražarji. Vsi ne-gibni, prežeči morda, da se on prvi zgane. Rahlo je sklonil gla-vo in opazil tudi kolena od ognja ožarjena. Potipal si jih je z ro-kami. Tudi na roke je padel žar.

Odskočil je v strahu in zadel ob vlažno žareči štor.

Trhla debela... mu je šlo sko-zi razum. Žarijo v temo z zadnji-

mi močmi. Z ognjem, ki ga tudi čas ni uničil. Ali ne bodo nekoč žareli enako tudi okostnjaki iz-danih bataljonov v breznu? V iz-votljenih lobanjah bodo zagorele spet oči same sebi v temnih no-čeh... V darovanje mrtvim. V obtožbe živih!

Ni vzdržal tu. Opotekal se je ob razpadajočih deblih po globe-li, padal, se dvigal. Čim prej proč. Za vsakim drevesom je še grozila smrt. Proč od tod!

Zgodnje jutro ga je našlo ob robu gozda. Pod njim pa se je vlekel travnik z visoko travo.

Žejno se je vrgel med rosne bil-ke, da si je omočil obraz in roke. Nato je hlastal z oteklim jezikom po lističih in steblih, da bi vsaj kapljice rose mogel posrkati v izsušeno telo.

Nikogar ni bilo čutiti. Daleč spodaj se je oglašal samotni pa-sji lajež. Petelini so budili ju-tro. Dvignil se je ter se potegnil spet nazaj v gozd. Iz vojaških pohodov je okolico poznal, ven-dar ni vedel kod ne kam. Začel je iskati lišaj po drevesnih deblih, ki naj bi mu pokazal pravo stran. Kakor so delali pri vojakihi.

Utrujenost ga je težila. Ni mo-gel več predstavljati nog. Padel je med gosto praprot in v hipu za-spal.

V poznem popoldnevu se je prebudil. Čudno se mu je zdelo, da ni bil več med mrtvimi, da se je zelena praprotnica sklanjala nad njim in da je mehki mir ždel okrog njega. Niti rafali, niti tožeči kriki mu niso udarjali več na ušesa...

Želja po življenju ga je dvignila.

Zvečer je onemogel med njivami pod gozdom. Sonce se je pravkar poslovilo za hribe in rahlo je lezel sivkast mrak na zemljo. Pod njim spodaj se je med drevjem skrivala domačija.

Pri vodnjaku je možakar natakal vodo. Zdelo se mu je, da sliši do sem šumeči debeli curek, ki pada iz vedra v škaf.

Ni se mogel več premagovati. Opotekal se je proti možakarju. Kakor izsušena kamela v puščavi je drsel za vonjem rešilne pijače.

Planil je za njim naravnost v hlev. Na oknu je vztrepetavala sveča.

„Vode! Vode, oče! Samo vode prosim...!“ je zagrgral s suhim glasom in kot jastreb padel nad škaf. Pil je v velikih požirkih. Nič ni počival, samo vlekel vase in se natakal.

„Pusti še kaj! Saj boš vse požrl!“ je zakričala suha ženščina nad njim.

Z obema rokama ga je pograbila in ga vlekla od škofa, za katerega se je krčevito držal.

„Pustite me! Še vode! Vo-o-o-de... mati!“ je sopol.

Tedaj mu je ženska sunkovito izpodmaknila škaf.

„Kdo si? Odkod?“ je zavpila in se brž odmaknila. V samih spodnjih hlačah in krvavi srajci je čepel pred njo, pomazan in zabuhel v lica, da se ga je prestrašila. Skočila je proti kotu in zagrabila za vile, zapičene v kup gnoja.

„Iz jame sem se rešil!“ je potožil in se skušal dvigniti. Razklenil je roke: „Gléjte me! Med mrtvimi sem že bil!“

„Ha! Domobranec! Ste kaj drugega zaslužili?“ je vrgla težko obtožbo vanj.

„Mati, vsaj kos kruha mi dajte!“ je prosil kljub temu, da je čutil njeno sovražnost. „Teden dni sem že brez jedi!“

Še ga je merila od glave do prstov in odvrгла vile. Odšla je v hišo. On ji je sledil do veže. Šele tedaj je opazil, da je bil možakar že prej izginil. Iz hiše je prišla deklica, odrasla šolarka, se zastrmela vanj in tudi ta hitro odhitele čez vrt.

„Tu imaš!“ mu je ženska stisnila v roke dve jajci in en surov krompir.

„Hvala, mati! Bog naj vam poplača!“

„Kam pa zdaj greš?“ ga je prijazneje pobarala in ga hotela zamuditi.

Janez se je hitro znašel. Kakor bi mu bil kdo šepetal v uho.

„Na Kočevsko... na Kočevsko...“ je zvito odvrnil.

Pognal se je med sadnim drev-

jem proti gozdu nazaj. Med potjo je lákotno posrebal tekočino jajc.

Hitro se je oddaljeval proti severni strani. Ob robu gozda je koračil, da bi se mogel skriti med drevje pred morebitnimi zasledovalci. Bil je že precej daleč, ko so nekje za tisto domačijo počili trije streli ter odjeknili od gostih debel.

„Prepozni ste, tovariši,“ je dejal sam pri sebi. „Nikar se ne trudite z menoj!“

Utrujenost in izčrpanost sta ustavljala korak. Kolena so mu klecala. Lakota je boleče vrtala v njem. Moral se je zlekniti po vlažni travi. Začelo mu je drhteti telo. Roke so se mu tresle, zobje šklepetali, srce mu je neenakomerno utripalo. Vedel je, da je to začetek konca. Bil je pri tolikih v breznu, s katerimi se je zgodilo isto.

„Ali se res ne bom rešil?“ je žalostno šepetal. „Dobri Bog, pošlji mi pomoč!“

Spet si je opomogel in se opotekal. Nikamor ni videl: nebo so pokrili oblaki in noč se je zgostila. Zakotalil se je nekajkrat čez temne kotanje, lezel po vseh štirih, se dvigal; opletal nekaj korakov, pa spet počival.

„Naprej!“ ga je spet dramil ukazujoči glas. „Naprej! Janez, ne múdi se!“ A ko se je ozrl, je bil sam in glas je bil v njem.

„Mati božja, pomagaj mi!“ Roko je položil na žep, kjer je hranil njeno podobo.

Nekje čez polnoč se je spet se-

sedel. Na kolena je oprl roke, položil vanje majavo glavo in čakal. Ni imel več moči, ne volje. Preteklost je umirala, bodočnosti ni videl pred seboj. Drhtel je v reven kupček zviti. Tema noči ga je ogrinjala.

Pozno se je predramil. Skušal se je razgledati. Zazdelo se mu je, da mežika med drevjem drobna lučka. Napel je oči. Medlo je brlela, kakor zvezda, ki naznanja jutro. Postavil se je na majave noge in lezel proti njej.

Oprijel se je križev na oknu. Ženska je ždela v dve gubi ob mizi. Petrolejka je brlela rumenkasto, da je komaj zaznal njene drobčkane obris.

„Mati! Odprite!“ je poprosil boječe.

Ženska se je rahlo zganila, kakor predramljena iz sanj in spet sklonila glavo.

„Čujte me, mati! Odprite!“ je ponovil drhteče.

„Kdo kliče?“ je rahlo vprašala.

„Jaz, mati! Napol pobit človek. Pomagajte mi!“ je prosil.

„Kdo si ti, da prihajaš ob tej uri?“ je nato trdo pobarala.

„Mati, pobiti so me hoteli in sem ušel... Pobegli domobranec.“

„Molči! Ti nisi domobranec! Poberi se in mi ne laži!“

„Dobra mati, usmilit se me! Umrl bom. Domobranec sem. Iz jame se jim ušel...“

„Ti si hudoba, ki me prihajaš skušat ob tej uri. Nič ti ne ver-

jamem!“ je ostala mati neizprosna.

„Samo toliko odprite, da me boste videli, pa mi boste verjeli!“ je milo prosil.

Te besede so jo omehčale. Odrihnila je zapah.

Butnil je ob vrata, padel sredi veže in bridko zatulil.

„Glejte me, mati! Tak sem jim ušel iz jame. Mi zdaj verjamete?“

Odskočila je vsa prestrašena.

„Bog se te usmili!“ je zastokala in sklepala roke. „Tiho govori, da naju kdo ne sliši!“ ga je opozorila.

Naglo je zavesila okno, da bi preprečila pogled radovedni noči, in pritrdila spet zapah.

Pomagala ga je dvigniti in ga kot otroka peljala h klopi ob steni kuhinje.

Janez je sklenil roki k prošnji.

„Mati, vode vas prosim in kruha!“

„Hočeš mleka?“ mu je ponudila.

Pokimal je.

Široko latvico kislega mleka in skoraj pol kolača kruha je postavila predenj.

Sladko mu je bilo pri duši, ko je zagledal te božje dobrrote na mizi. Z drhtečimi rokami se je pobožno prekrižal. Neizmerno srečnega se je čutil pri mizi.

„Ali je pri vas varno?“ je pobaral in pogledal okrog.

„Mislim, da je! Doslej je bilo vse v redu,“ je odvrnila.

„Ne prihajajo voharit okrog hiš?“

„Pri nas jih še ni bilo. Po cestah pa sem jih že srečala. Včasih se jih vidi ob robovih gozdov.“

Pustila ga je, da se je v miru krepčal. Medtem pa je ona postavila širok škaf vode v sredo kuhinje.

„Da se boš umil. Poiskala ti bom še kaj perila, da se preoblečeš.“

„Kako ste dobri, mati! Bog vam povrne dobroto! Vi ste me rešili.“

„Za božjo voljo, kaj so z vami počeli? Koliko ste prestali!“ je tožila in ga samo gledala. Ni si ga upala nič spraševati.

„Kaj to! Mene niso zadeli strelji, ker me je spodneslo tik pred žrelom. Z drugimi je bilo hujše. Jutri vam več povem.“

„Pridi, na podstrešju boš spal!“

Po strmi lestvi sta lezla navzgor, kjer mu je postlala.

„Pa ne hodi brez potrebe do!“ ga je še opomnila.

— — —

Sonce je že prijetno grelo z neba, ko se je mati z zajtrkom vzpenjala po lestvi.

„Glej, žgance z mlekom sem ti prinesla, da si boš opomogel,“ mu je ponudila.

„Kdaj sem jih jedel zadnji-krat?“ se je spraševal. „Ah, ko so mi jih mati skuhali,“ se je spomnil.

„Ti, še to mi povej!“ ga je čez čas nagovorila. „Kje si pa dobil srajce, ki si jih prinesel na sebi?“

„Ena je moja, drugo mi je pa

dal tovariš v breznu. Prav za prav sem mu jo slekel, ko je že umrl. Našla sva se notri in si razvezala roke. Prepričan sem bil, da se bo z mano rešil. Bil je orjak, dober dečko! A je izkrvavel.“

„Ti ni povedal imena?“

„Je! Lojze se je klical. Ko je čutil svoj konec, me je še prosil, naj grem k materi in ji nesem našitek s te srajce. Tako bi jo spoznala... in naj jo pozdravim...“

„Rekel je, da pojdi k materi in jo pozdravi?“

„Tako je naročil. Vsakdo se v najtežji uri spomni svoje matere!“

„In misliš iti k njej?“

„Dolžan bi mu bil izpolniti zadnjo željo, a kje naj jo iščem? Bojim se hoditi okrog!“

„Kar meni pusti srajco. Mati

jo je že prepoznala...“

Ob tej grenki izpovedi je boleče zaihtela.

„Mati, ne jokajte! Vse vam bom povedal o njem. Vse, kako je bilo in kako vas je imel rad. Samo ne jočite! — Da mi je Bog dal priti prav v vašo hišo!“

Tudi njega je prevzela žalost za Lojzetom, ki ga je pustil pod deblom v breznu.

„Zdaj vsaj vem, da Lojze ne bo prišel več. Vsako noč sem bedela ob luči in ga čakala. Zvečer je ne bom več prižigala. Ubogi moj fant! Kje si moral končati!“

Janez je občutil grenkobo njegove žalosti, razumel pa je ne bo nikoli. To je Bog prihranil le materam...

(Bo še)

VSE OB SVOJEM ČASU

Vse ima svoj čas in vsak opravek svojo uro pod nebom: Je čas rojstva in čas umiranja; čas, da se sadi, in čas, da se vsajeno izruva; čas ubijanja in čas ozdravljanja, čas podiranja in čas ziganja. Je čas jokanja in čas smehanja, čas žalovanja in čas plesanja. Je čas za metanje kamenja in čas zbiranja kamenja, čas objemanja in čas, ko se zdržiš objemanja. Je čas pridobivanja in čas izgubljanja, čas zbiranja in čas razmetavanja. Je čas trganja in čas šivanja, čas molčanja in čas govorjenja. Je čas ljubezni in čas sovraštva, čas vojne in čas miru.

Kakšen dobiček ima, kdor dela, od tega, da se trudi? Videl sem

opravilo, ki ga je Bog dal ljudem, da se z njim ubadajo. On dela vse lepo ob svojem času; tudi večnost jim je položil v srce, samo da človek dela, ki ga je Bog napravil, ne more doumeti od začetka do konca.

Spoznal sem, da ni drugega dobrega zanje, kakor da se vesele in delajo dobro v svojem življenju. Pa tudi to, da kdo je in pije in se veseli dobrega pri vsem svojem trudu, je dar božji.

Spoznal sem: vse, kar Bog dela, ostane na veke; nič se ne more temu dodati, nič od tega odvzame. Bog je tako storil, da bi se ga bali. Kar je, je bilo že zdavnaj: kar bo, je že zdavnaj; Bog privede nazaj, kar je preteklo.

(Iz starozavezne knjige Pridigar)

ZA MLADINO

ČISTA MLADOST – LEPA PRIHODNOST

Kaj ljudje mislijo o ljubezni

O ljubezni med fantom in dekletom, med možem in ženo je napisanih veliko knjig. Skoraj vsi filmi in mnoge televizijske oddaje govorijo o njej. Ljudje — ne samo mladi — se radi o tem pogovarjajo, poslušajo in berejo.

Kako ljudje gledajo na ljubezen? Zelo različno.

Enim je ljubezen nekaj lepega, neizrekljivo lepega.

Drugim je ljubezen samo zabava, najčudovitejša zabava na svetu. Živimo, da se zabavamo. Mladost je treba izkoristiti.

Za mnoge je ljubezen pustolovščina, polna velikih doživetij. Kdor je imel več „deklet“ in je več „doživel“, misli, da je večji junak. Enako mislijo dekleta, ki so hodile z več „fanti“, da so imenitnejše.

Nekateri menijo, da ljubezen ni nič drugega kakor samo spolno uživanje, izživiljanje. Ljubezen prikazujejo kot prepovedan sad, ki ga je prav zato treba okusiti.

Razočaranim je ljubezen neumnost in laž. Zdi se jim nesmiselna, polna tesnobe in žalosti.

Spet drugim je ljubezen plemenitost, v kateri se dva resnično ljubita, se med seboj osrečujeta s tem, da se darujeta drug drugemu, se žrtvujeta drug za drugega, živita drug za drugega in za svoje otroke.

Kdo ima prav?

Ljubezen je nekaj lepega in plemenitega

Čista in lepa ljubezen med fantom in dekletom je božji dar. Namen te ljubezni je, da ju pride v zakon. Ustanovita naj lastno družino in imata otroke. V medsebojni zakonski povezanosti mož in žena razvijata svoje sposobnosti in bogatita drug drugega. To pridobljeno bogastvo dajeta svojim otrokom, ki so sad in krova njune ljubezni.

Ko se žrtvujeta drug za drugega in za otroke, raste tudi njuna medsebojna ljubezen. Zato je

prava ljubezen zelo lepa in plemenita.

Velika škoda bi bila, če bi ljubezen napačno pojmovali. Saj nas življenje uči, kako nesrečni postanejo tisti, ki nanjo napačno gledajo.

Nekateri nepremišljeno sklenejo zakon, potem se pa ločijo. Vsaka ločitev pa vseka v srce globoko rano, ki se le redkokdaj zaceli. Razen tega ostane vsako leto tisoče in tisoče otrok brez očeta ali brez matere ali brez obeh. Nekateri dajo tujim ljudem v roke. Taki otroci brezmejno trpijo in nikdar ne vedo, kaj je očetova in materina ljubezen in kaj je dom.

Zato pametni ljudje — verni in neverni — pravijo: Ljubezen ni zabava ne pustolovščina ali sploh uživanje, ampak žrtev. Ljubezen je nesebično medsebojno darovanje. Zato se je treba nanjo lepo in dolgo pripravljati.

Kaj nam sveto pismo pravi o ljubezni

„Deni me kakor pečat (neločljivo lastnino) na svoje srce. Kakor pečat na svojo roko! Zakaj močna kakor smrt je ljubezen, neizprosna kakor grob njena gorečnost; njeni žari so žari ognja, njeni plameni — Gospodovi plameni. Velike vode ne morejo pogasiti ljubezni in je ne preplaviti reke. Če bi kdo dal za ljubezen vse imetje svoje hiše, bi ga

zaničevali, (ker se ljubezen ne da plačati)“ (Visoka pesem 8, 6-7).

Sveti Pavel takole opisuje ljubezen: „Bratje! Ljubezen je potrpljiva, je dobrotljiva; ljubezen ni nevoščljiva, se ne ponaša, se ne napihuje; ni prešerna, ne išče svojega, se ne da razdražiti, ne misli hudega; se ne veseli krivice, veseli se pa resnice, vse opraviči, vse veruje, vse upa, vse prenaša. Prizadevajte si, da boste imeli ljubezen“ (1 Kor 13, 4-7; 14, 1).

Odkod je ljubezen?

Ljubezen je od Boga in vodi k Bogu. Zato je nekaj svetega. Božji Sin je ljubezen med možem in ženo posvetil v zakrament. Zato so plameni zakonske ljubezni Gospodovi plameni.

Prava ljubezen nikoli ne mine. Traja tudi po smrti. Njen višek in razcvet bomo dosegli v nebesih. Tam bomo ljubili veliko močnejše in čisteje kakor na zemlji: ljubili bomo brez sebičnosti. Ljubezen na zemlji je priprava in predokus večne ljubezni v nebesih.

Mladostna ljubezen

Že prva ljubezen, ki se pojavi v srcu fanta in dekleta, je velika dragocenost. Srečata se z veliko življenjsko skrivnostjo. Vstopata v visoko šolo ljubezni, v veliko božje svetišče. S tem se začenja priprava na veliko življenjsko nalogo.

Ta priprava mora biti čista in resna, da počasi dozori v zrelo zakonsko ljubezen. Le zrela ljubezen prinese pravo življenjsko srečo možu in ženi in njunim otrokom. Zato je čas mladosti tako odločilen za poznejšo srečo v življenju. Kdor se je v mladosti vdajal nezreli ljubezni, bo resnično ljubezen le težko doživel.

SMREKA NIKOLI NE BO OMBU

Žalostno je videti, kako velik del slovenske mladine brezskrbno opušča materinski jezik. Vedno bolj poredkoma je slišati skupino, ki bi se menila v slovenščini, in niso izjeme taki, ki odgovarjajo staršem v španščini, čeprav jim ti govorijo slovensko.

Iskati krivce za to bi bilo nesmiselno in s tem ne bi rešili problema. Vsi smo pa odgovorni za to, kar se bo z nami zgodilo. Jezik je eden temeljev, na katerih stoji naša skupnost.

Vsak izmed nas se je ali se bo nekoč vprašal: Kaj pravzaprav sem, Slovenec ali Argentinec? — Odgovor je kaj jasen, čeprav ga nekateri ne morejo ali pa nočejo videti: mi smo SLOVENCİ, rojeni v Argentini. (Smo torej argentinski državljani, z vsemi pravicami in dolžnostmi.) Naša domovina je tukajšnja zemlja, katera nam je gotovo toliko pri srcu kakor Slovenija našim staršem. To pa ne spremeni dejstva, da smo Slovenci. Saj tudi slovenski narod ni od zmeraj bival pod Triglavom, ob Jadranskem morju... Smreka je smreka, kjerkoli jo vsadiš. Lahko oplodi, lahko degenerira, lahko celo izumre, a nikoli ne bo postala ombú... Zemlja, v katero smo bili presajeni, je rodovitna in ni ga vzroka, ki bi nam onemogočil, da naprej rastemo. Če torej degeneriramo ali pa izumremo, je to le naša krivda.

Pvo znamenje tega pešanja je opuščanje materinskega jezika. Kako smo v zmoti, če mislimo, da smo več, če se pogovarjamo v španščini. Nasprotno. Tako počasi pozabljamo en jezik, in to privede do tega, da znamo manj, kar tudi v neki meri pomeni, **da smo manj**. Koliko bi nekateri ljudje dali, da bi znali dva jezika, mi pa se trudimo, da bi enega pozabili!

Še več: če nismo zmožni pravilno čutiti NAŠE narodnosti, čutiti da SMO Slovenci, kako naj torej „igramo“ Argentina, vrednega Argentina? Le poglejmo, kaj posnemamo, in kakšne „Argentince“ posnemamo! Španščina, ki jo slišimo med mladimi, prav gotovo ni najboljša, in tudi ne najbolj čista (v obeh pomenih besede).

Drugi vzrok za opuščanje slovenščine je lagodnost. A vsak kri-

stjan ve, da ni vedno prav, kar je najlažje; skoraj vedno je narobe. („Življenje ni praznik...“)

Potrudimo se torej, da bodo naši sinovi lahko ponosni na nas, kakor smo mi ponosni na naše starše.

BODIMO VEČ, BODIMO PRAVI SLOVENC! Argentinci nam bodo hvaležni.

S tem VEČ se ne postavljamo nad druge. Če se človek potruji, se lahko izboljša, izpopolnjuje in tako postane bolj podoben Bogu. V tem oziru je VEČ kakor prej, je bolj popolnoma človek.

Marko Jerman

v družini

ŽRTVE MORAJO BITI

V današnjem času nekateri v imenu znanosti in napredka misel na žrtve in trpljenje zavračajo, češ da diši po nazadnjaškem krščanskem mišljenju; dopuščajo kvečjemu besedo „napori“. Tudi knjige o odprtem zakonu dajejo z omalovaževalnjm prizvokom besedo „žrtev“ pod narekovaj, kakor da je žrtvovanje samega sebe za družino zastrašljiv znak priživetelega „zaprtega tipa“ družine. In res je danes pogosto tako: ljudje si obetajo od zakonskega življenja samo lahkotno življenje, kakor hitro pa bi bilo treba doprinesiti za skupnost kakšno večjo osebno žrtev, ali vsaj za daljši čas prevzeti nase napore dolžnosti, že so na tem, da se razidejo in si privoščijo lahkotnejši življenjski okvir.

Tu se moderni človek nekje zatika ob same biološke zakonitosti življenja, ki bi se jim hotel izmuzniti. Pogled v vesoljni živalski svet nam pokaže, da pomeni pri raznih živalskih vrstah spočetje novega življenja vsaj posredno obenem smrt — staršev, zlasti samca. In še splošneje velja: vsako novo rojstvo je združeno s trpljenjem.

Vse, kar se poraja na novo, se poraja v trpljenju, pa čeprav je

združeno tudi z ugodjem. Tudi človeški otrok za starše nikoli ni samo „darilo“, marveč obenem „breme“. Kdor bi skušal imeti otroka predvsem tako redoč za „igračko“, za „veselje“, ga bo slej ko prej hudo zanemaril. Otrok pomeni za starše življenjsko obveznost in odgovornost, s tem pa odprtost za neštete žrtve. Ljudski pregovor to jedrnato pove: „Mali otroci — male skrbi, veliki otroci — velike skrbi.“

Ta temeljna življenjska spoznanja opozarjajo človeka, da mora biti tudi danes pripravljen na žrtve, če hoče zaživeti res složno zakonsko življenje in ostati v njem zvest do konca. Zavedati se mora, da so osebne žrtve tudi danes integralne sestavine zakonske in družinske sreče. To bo ostalo tako dolgo trpka življenjska resnica, dokler se znanosti ne bo posrečilo smrt docela premagati in črtati iz programa človeškega življenja. Takrat bi bilo res neznanstveno in nazadnjaško, če bi kdo še govoril o žrtvah, namesto da bi človeku oznanjal neomejeno uteho življenja in njegovo udobnost brez bolečin in solza. Kdaj pa bo to...?

Anton Trstenjak

KAJ POMENI ODGOVORNOST

„Nobenega čuta odgovornosti nimajo, popolnoma neodgovorno se odločajo in delajo.“ Take in podobne tožbe je slišati na etičnem področju. S tem je mišljena lahkomiselnost in brezskrbnost, v kateri se človek komaj ali nič ne ozira na posledice svoje odločitve, bodisi zase ali za druge. Kdor tako ravna, lahko sebi in drugim silno škoduje. Zato ljudje pričakujejo in zahtevajo odgovornost predvsem od tistih, ki odločajo ne samo o samem sebi, ampak tudi — ali predvsem — za druge in za družbo.

Zavest odgovornosti in vprašanje kako buditi, poglobiti in utrditi to zavest in človeka tako vzgojiti, da bi bil dovolj zrel in

močan za prevzem odgovornosti, je postala ena glavnih tem v današnjem času. Da je odgovornost v zakonski skupnosti in družini, ko gre vedno tudi za druge in za prihodnost, posebno važna, je jasno.

Odgovornost pomeni, da se človek zaveda, da mora nekomu polagati račun in dajati odgovor o svojem odločanju. Račun in odgovor pa je mogoče pričakovati le od nekoga, ki se zaveda, kaj dela, ali bi se tega vsaj moral zavedati, ki more presoditi posledice svojih dejanj. Odgovoren v pravem smislu more biti le zrel človek. Odgovornost otroka ali v svojem spoznanju in svobodnem odločanju omejenih ljudi je so-

razmerno majhna. Kdor pa je na „odgovornem“ mestu, mora biti zmožen odgovornost tudi prevzeti in se je zavedati.

Človek je odgovoren najprej pred samim seboj, pred svojo vestjo. Ta notranja osebna zavest odgovornosti je temeljnega pomena. Ne sme obstajati le v izgovarjanju na druge, kakor da bi bili ti vsega krivi, tudi ne le v zagovarjanju in opravičevanju samega sebe. Brezpogojna in popoln odkritosrčnost je edina resnična oblika prave odgovornosti.

Ker je človek družbeno bitje in imajo njegove odločitve takó ali drugače vedno tudi posledice za druge, včasih celo izredno velike in dolgotrajne, se mora zavedati tudi odgovornosti pred družbo in pred javnostjo. Tiste, ki imajo javne službe, družba na različne načine kliče na odgovor. Ali more družba do zadnjega ugotavljati njihovo osebno moralno odgovornost in pravilno presoditi zasluge ali krivdo, je drugo vprašanje. Kdor se ne čuti najprej v svoji vesti odgovornega, ampak mu je vse to le družbena zadeva, najde veliko izgovorov, da zvrne svojo odgovornost na druge.

Kristjan pa se zaveda, da ni odgovoren le pred lastno vestjo in pred družbo, ampak končno pred Bogom. Čeprav Bog ne dela računov vsako soboto in večkrat dolgo čaka, preden pokliče človeka na odgovor, pred njim nič ne zastari ali se izgubi v pozabo. Zavest odgovornosti pred Bogom

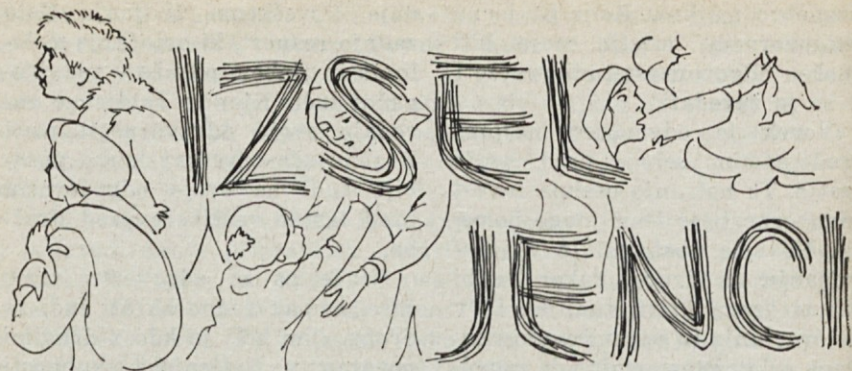
daje človeškemu življenju tisto zadnjo resnost, ki odločanje v dobrem in slabem pokaže v vse drugačni luči. Kjer se ljudje ne zavedajo svoje odgovornosti pred Bogom, sčasoma kaj lahko pozabijo tudi na svojo odgovornost pred lastno vestjo in pred družbo.

Nihče pa ni odgovoren samo zase, ampak vedno hkrati tudi za druge. Čim bolj je kdo z drugimi povezan v življenjski skupnosti — in kje je ta večja kot v zakonu in družini — tem večja je njegova soodgovornost za druge.

Zaradi povezanosti med ljudmi in zaradi medsebojne soodgovornosti drug za drugega pa nihče ni odgovoren osamljeno in le sam, ampak vedno skupaj z drugimi. Taka soodgovornost pa ne pomeni, da bi se človek mogel izgovarjati z neko kolektivno ali množično odgovornostjo in se sam tako rekoč anonimno izmuzniti. Odgovornost ostane tudi v obliki skupne soodgovornosti čisto osebna zadeva. Kako je soodgovornost natančno porazdeljena, koliko pomeni razbremenitev tega in obremenitev onega, ljudje sploh ne morejo natančno ugotoviti. To je stvar vsevednega Boga.

Zavest odgovornosti in soodgovornosti zase in za druge je znamenje zrelega človeka in zrelega kristjana. Ker smo vsi le na poti k tej zrelosti, smo tudi v tem drug za drugega odgovorni — kje bolj kot v zakonu in družini.

Lojze Šuštar

Johan Bojer-Božo Vodušek

X

Leta so pretekla in večji del starih naseljencev je počival na pokopališču.

Neka žena z belimi lasmi in zlatimi naočniki je vodila svoj avto proti veliki farmi Kvidalu. Bil je pomladen dan in nebo je bilo sinje in visoko. Krog in krog belega, vili podobnega glavnega poslopja so bile zelene trate s cementiranimi stezami. Ali ni se ustavila tamkaj, zavila je na dvorišče s celo množico rdečih gospodarskih poslopij v ozadju — zdaj so imele večje farme svoj lastni žitni elevator, ki je visoko štrlel v nebo — in zapeljala k majhni pritlični beli hišici, ki je stala v bližini gaja. Tam se je ustavila, stopila z avta in odšla noter.

Notri je stal star mož z modrimi naočniki in v temni delovni obleki in je mizaril. Bela brada

mu je bila štirikotno pristrižena, beli lasje so bili gosti in so mu štrleli v šopu iznad čela. Okrenil je glavo, ker so se vrata odpirala.

„Dober dan, Morten.“

„Dober dan. Menda si to ti, Elza.“

„Kako je s teboj, dragi prijatelj?“

„No da, enako dan za dnem.“

Opazovala je tega brezbrambnega moža, ki je stal tam in si preganjal dolg čas z izdelovanjem majhnih predmetov. Nekaj čudnega je z usodo. Njega, ki je bil našel tukaj v Ameriki tako področje delavnosti — ki je izvršil toliko različnih stvari, bolj in bolj bogatel, se vzpenjal od enega zaupnega mesta do drugega, je zadela nesreča prav v trenutku, ko je stal tik pred svojim končnim ciljem, da bi postal član kongresa. Eksplozija karbidne svetilke, ki jo je držal v roki, je bila dovolj — oslepel je. Bilo je do-

končano. Že kakih deset let je postajal tako okrog in mo malem mizaril in bil vdovec. Knjige v pisavi za slepce niso zadostovale. Najhuje je bilo, da ni mogel brati časnikov. Ali odkar je odrasel mali Morten, njegov vnuk, je bilo nekoliko bolje. Bral mu je naglas iz ameriških in norveških časnikov, kolikor je utegnil izven šole.

„Ali prihajaš iz bolnišnice?“ jo je vprašal.

„Da, imeli smo neko sejo. Povem ti, zadnja razširitev poslopja je izpremenila bolnišnico naravnost v zgleden zavod. Škoda — ah, škoda, da ni Bergitta dožejala, da bi jo videla dogotovljeno.“

„Hm.“ Obrnil se je z glavo proti njej, kakor da bi videl s steklenimi očmi skozi naočnike. „Težko je nam Norvežanom živeti v ravnini. Bergitta tega ni zmogla, ne.“

„Naslednjemu rodu, Morten, je laže kakor nam.“

„Kar se tiče denarja, da. In z vsemi stroji in avtomobili, Bog pomagaj, kako ne! Ampak ali bi menjala z njimi? Saj jim manjka tega, kar je najvažnejše.“

„In kaj je to, Morten?“

„Pogled v daljavo, Elza. Ali pa domotožje, če hočeš. Amerikanci so, ki znajo nekoliko norveško. To je vse.“

„Ali se ti še toži po domu, Morten?“

„He, he. Še vprašaš me. Ali misliš, da je bil v vseh teh letih

en sam dan, ko ne bi bil mislil: Zdaj pa se kmalu vrnem domov in odkupim Kvidal.“

„Ti, ki si bil tako dober Amerikanec?“

„Da, vidiš, mi, ki smo prišli od doma semkaj, imamo dve duši. In dve domovini. Kajpada sem danes dober Amerikanec. Ko sta odšla oba moja sinova v vojno, sem dejal: Prav je. To je za Ameriko. Ampak kaj vse bi bil moral napraviti v Norveški!“

„Prav tako je bilo z Olom.“

Morten se ni nasmehnil. Odkar je bila ta žena vdova, je hodila okrog in negovala spomin na svojega moža. Nihče ni smel reči, da je imel kako napako. Vselej, kadar je slišala kaj, kar ji je ugajalo, je odgovorila: Da, tako je bilo tudi z Olom.

Morten je rekel: „Škoda, da ni več doživel, kako je bila Amerika, osušena.“

Vzdihnula je.

„Da, ko se je tako boril za to stvar.“

„In kako je z norveškim vseučiliščem tukaj v Nidarosu?“

„Zbiramo denar. In lahko povem, da gre mnogo bolje, kakor smo pričakovali. To je vse, kar morem reči.“

Potem je vstala, iztegnila roko in prijela njegovo: „Zbogom, dragi prijatelj. In naj se ti dobro godi.“

„Hvala lepa za obisk. In ne pozabi me.“

Potem je slišal, kako je odhajala.

In spet je stal tam in poskušal mizariti. In ni mu šlo tako slabo. Roke dobijo z leti svoje lastne oči. Izdelal je že marsikak predmet, ki se je dal uporabiti. Ljudje so bili prijazni z njim. Če je prišel kak slaven Norvežan predavat v Nidaros, je sedel Morten v prvi klopi in bil kakor Mojzes med svojim ljudstvom. „Tamle je,“ je dejal ta in oni. Če je moral biti pokopan kak znan rojak, so domači oblekli starca in v gosposki obleki in z visokim klobukom je šel za pogrebom. Ob grobu je potem stopil naprej, se odkril, slep in častitljiv, in imel majhen govor. Počasi se je priučil gibati se po vsem posestvu. Imel je svojo posebno drsajočo hojo, in kadar se je približal kaki steni ali drugi oviri, ga je neki nov čut opozoril, da naj tipa z roko predse. Najrajši pa je bil, v sobi in zunaj, v družbi malega Mortena, svojega prijatelja, ki ga je na daljših sprehodih vodil za roko, mu bral naglas in bil v vsem istega mnjenja. In fant se nikoli ni naveličal poslušati, ko mu je stari oče pripovedoval o domovini in o svojem domačem kraju.

In ko je prišel fant iz šole, je najprej stekel v delavnico. Ves dan je bil govoril angleško in slišal samo angleško od učiteljev in tovarišev, ali tedaj mu je naenkrat prišlo narečje starega očeta na jezik, govorica pokrajine, v kateri še nikoli ni bil. „Poslušaj — spet je nekaj novega. Andrew

Skaret je izvoljen za senatorja.“

„Ne, ali res!“ Starec je prijel fanta za čop. „Da. da. Vesel sem tega. Dovolj je delal vsa ta leta za to.“ In Morten se je spomnil fanta iz Skareta s širokimi usti, ki so bile kakor ustvarjene zato, da vriskajo v gorah. Ali nekega lepega dne bo zdaj govoril z govorniških tribun Združenih držav.

„Da, da fant moj. Zdaj pa moraš v hišo, da boš kosil. Pridem kmalu za teboj.“

Noči so bile pogosto tako dolge. In spomini iz onega časa, ko je še videl, in je bil svet zanj eno samo veliko področje delavnosti — so prihajali in odhajali. Še nekaj dni pred nesrečo se je v avtomobilu vračal z nekega zborovanja v Northvilleu. Hladen, jesenski dan je bil in gledal je prek prerije, ki je bila tistikrat, ko so on in njegovi tovariši prišli prvič semkaj z vozi in voli, sama divjina, zdaj pa je bila ena svetovnih žitnic, povsod so ležale velike in majhne farme, tisoče kvadratnih milj naokrog — cerkve so kazale proti nebu in v grobovih okrog njih so počivali rojaki po trudapolnem dnevu. Nova Normandija, o da. Toliko smo dosegli, le ker smo prišli dovolj daleč od doma. Ali nihče ni vprašal, za kakšno ceno. Gruče dreves pri večini farmarjev, sveti gaji, večkrat pravi gozdički, ki so jih večidel zasadile žene, so bili znak tistega večnega domotožja po deželi gozdov.

In ko se je tisti dan zmračilo,

so pričeli farmarji kakor dogovorjeni zažigati na širnih poljih kopice slame, ki je bila odveč. To videti, je zanj zmeraj pomenilo neko čudovito doživetje. Neskončna ravnina je vzplamtevala na vseh straneh in čim bolj se je temnilo, tem bolj čudno so se svetili vsi ti nemirni plameni proti jasnemu jesenskemu nebu, dokler se ni nazadnje zdelo, kakor bi se zemlja sama hotela okrasiti s sonci. Bila je jesenska pravljica, ki se je ponavljala vsako leto. To je bilo tistikrat. Zdaj tega ni mogel več videti.

Kmalu nato pa so njegove misli bile spet v domovini. In tudi od tamkaj se je zlival vanj marsikak spomin, ki mu je bil drag. Pričel se je igrati z neko drzno mislijo. Dogodilo se je, da je ležal in se sam smehljajal temu, tako neizvršljiva je bila misel. Ali kljub temu —.

Tako je prišel dan, ko je dosegel, da ga je smel fant spremljati na majhnem obisku pri Olu-

fu, župniku v Jowi. Vsi so mu odsvetovali. Ampak mali Morten je bil ves v ognju. Ali so morebiti mislili, da ni dovolj velik, da bi pazil na starega očeta med potjo?

In končalo se je s tem, da sta se odpeljala. Sicer je bilo čudno, koliko denarja in obleke je hotel imeti Morten s seboj. Stari ljudje imajo pač svoje muhe.

Ampak peljala sta se dalje kakor do Jowe. Peljala sta se do New Yorka. In nekega jutra, ko je fant stopil k staremu očetu v sobo, je starec sedel in se smejal v telefon.

„Kaj praviš, ko bi napravila majhno potovanje tja onkraj v domovino, Morten?“

Fant je onemel. Samo stopical je sem in tja in strmел v starega očeta.

„Pravkar sem naročil za naju dva prostora na parniku. Ampak zdaj moraš pisati domov. Narekoval ti bom, vzemi papir.“

(Konec prihodnjič)

Vloga katoliških univerz

24. februarja je papež sprejel predstavnike katoliških univerz. V priložnostnem govoru jim je povedal, da je bil tudi on nekoč profesor na univerzi in sicer v Krakovu in Lublinu.

Tudi v našem času imajo katoliške univerze poslanstvo, ki presega poučevanje in znanstveno raziskovanje, to pa je poslanstvo pričevanja

in apostolata. Brez tega pričevanja najvišjih znanstvenih ustanov Cerkev ne bi mogla resno evangelizirati niti vernikov, še manj pa bodočih duhovnikov, saj ljudje postajajo vse bolj zahtevni glede vprašanj vere, znanosti in filozofije.

Če Cerkev namenja v zadnjem času veliko pozornost delavcem, kmetom, preprostim ljudem in revežem, ne sme pozabiti na svojo navzočnost v svetu znanosti.

MED NAMI V ARGENTINI

Duhovne vaje

Duhovnih vaj, ki jih je za može od sobote 7. julija zvečer do ponedeljka 9. julija popoldne vodil župnik Janez Langus, se je udeležilo 27 mož. Za fante od 19. leta naprej so bile duhovne vaje istočasno, za fante od 16. do 19. leta pa dva tedna pozneje. Prvih se je udeležilo 33, drugih pa 17 fantov. Za dekleta so bile od petka 27. julija zvečer do nedelje 29. zvečer. Delalo jih je 85. Za drugo skupino deklet bodo novembra. Duhovne vaje za fante in dekleta je vodil dr. Alojzij Kukovica.

Občni zbor Slovenskega doma

Na občnem zboru v juliju je Slovenski dom v San Martinu izvolil naslednji odbor: predsednik France Fajfar, podpredsednika Leopold Novak in Marjan Boltežar, tajnika Darinka Zorec in Rudolf Smersu, blagajnika Franc Zorec in Jože Ziherl ml., kulturna referenta Nataša Smersu in Janez Petkovšek, gospodarja Lojze Tašner in Tone Avguštin, zastopnika mladih Miha Potočnik in Veronika Fajfar, odbornik Lado Petkovšek, Marjan Jesenovec, Janez Dimnik, Andrej Petelin, Tone Možina Janez Jenko, v nadzornem odboru so Franc Hrovat, Tone Žagar, Franc Zorko, Stanko Oberžan in Sta-

nislav Zupančič, podporni sklad pa vodijo Rudolf Ribnikar, Rafael Telič in Jože Ziherl st.

SKA

Slovenska kulturna akcija je imela 25. maja občni zbor. Novi odbor SKA sestavljajo: predsednik Ladislav Lenček, podpredsednik arh. Marijan Eiletz, tajnik Nikolaj Jeločnik in blagajnik Lojze Rezelj. Dr. Tine Debeljak je častni predsednik. — 1. kulturni večer je bil 19. junija. Dr. Vinko Brumen je v okviru filozofskega odseka predaval o „Našem zdorskem mišljenju“.

Občni zbor v Berazateguiju

7. julija je bil občni zbor Slovenskega doma v Berazateguiju. V novi odbor so bili izvoljeni: predsednik Janko Šterbenc, podpredsednik Andrej Vidmar, tajnica Lučka Kržišnik, blagajnik Vinko Pucko, kulturna referenta Ivan Korošec in Betka Vitrih, šolski referent Jože Vidmar, gospodarja Miha Omahna in Dani Vitrih, zvezni referent Franc Vitrih st., mladinska referenta Friderik Šterbenc in Nežka Pucko, športni referent Franci Vitrih, v nadzornem odboru Lojze Pozelnik in Jožica Škrbec ter Lojze Žužek.

SVETOVNE NOVICE

Cerkev v ZDA

Ameriška škofovska konferenca bo letos priredila troje posvetovanj, kako pritegniti 80 milijonov ameriških državljanov (med temi 12 milijonov katoličanov), ki ne hodijo k maši in ne sodelujejo pri dejavnosti Cerkve. Posvetovanja so bila (sredi maja in julija) in bodo še konec avgusta v Washingtonu. Vsakokrat skušajo obdelati vprašanje evangelizacije omenjenih prebivalcev ZDA z druge strani.

Izredna sinoda nizozemskih škofov

Na sedežu nizozemske cerkvene pokrajine v Utrechtu so junija objavili odločitev Janez Pavla II., da skliče posebno sinodo nizozemskih škofov z namenom, da pride med škofi v tej deželi do enotnejših pogledov o razvoju dušnopastirskega dela. Odločitev je škofom sporočil novi papeški državni tajnik kardinal Casaroli, objavil pa jo metropolit kardinal Jan Willebrands. Znano je, da se je papež v zadnjih mesecih veliko posvetoval s posameznimi nizozemskimi škofi. Za reševanje sporov med škofi je zadnji koncil nakazal poleg drugih načinov tudi sklicanje posebnih pokrajinskih sinod. To bo sedaj prvi primer. Najbrž bodo priprave zahtevale vsaj pol leta časa. Izvedel jih bo kardinal Vladislav Rubin.

Svarilo pred knjigo

Zanikanje temeljnih krščanskih resnic in nejasno predstavljanje bistvenih členov vere, kar lahko bralca zaveja v zmoto, je v knjigi francoskega dominikanca Jacquesa Pochiera z naslovom „Kadar rečem Bog“. To je maja izjavilo vodstvo papeške kongregacije za verski nauk.

Papeški urad, ki skrbi za pravi verski nauk, je že lani naprosil vrhovnega dominikanskega predstojnika, naj se pogovori s pisateljem te knjige, kako misli o verskih resnicah, ki jih po svoje predstavlja. V knjigi namreč dejansko taji Jezusovo vstajenje in zanika posmrtno življenje, torej tudi življenje pri Bogu v večnosti. S tem v zvezi tudi napačno uči o svetem pismu in cerkvenem učiteljstvu.

Da ne bi vernikov zavejal v zmoto, je kongregacija prosila, naj knjige vzame iz prodaje in popravi pohujšanje s tem, da izpove pravo vero. Tega pisatelj do zdaj ni storil. Na ponovne prošnje je odgovoril take nejasno, da pojasnilo ni zadovoljilo.

Nova oblika ljubezni do bližnjega

Darovanje organov je lahko moderna oblika ljubezni do bližnjega. Zato naj bi tudi kristjani z ustrežno pismeno izjavo dovolili, da bi po smrti njihove organe lahko upo-

rabili za presaditev v bolnega človeka, je izjavil znani nemški katoliški moralist dr. Alfons Riedl, ki ta čas predava na visoki teološki šoli v Lienzu.

Doslej je bila Cerkev do presaditve organov v drug človeški organizem skeptična, toda danes je medicina tako napredovala, da presaditev določenih organov, na primer ledvic, ne pomeni več posebnega tveganja. Presajevali bi lahko vse organe, edino pri možganih bi lahko nastali pomisleki, ali ni s tem ogrožena človekova individualnost, pravi moralist.

Odvzem organov po smrti v zdravstvene namene ne pomeni žalitve pokojnega in tudi ne nasprotuje resnici o telesnem vstajenju, saj ta ni povezana z zunanjo popolnostjo človeškega telesa.

Salezijanci v Vietnamu

V Vietnamu je danes 135 članov don Boskove družbe, starih manj kot 30 let, poroča vestnik salezijanske družbe. Od teh je 18 duhovnikov, 5 diakonov, 36 pomočnikov, 63 sholastikov in 13 novincev.

Salezijanci nimajo več nobenega mladinskega doma ali vzgojnega zavoda. Razdeljeni so v majhne skupine. Odkar so zaprli predstojnika v Dalatu Dominika Uyena, o katerem ne vedo zdaj niti tega, kje je, so v zaporu 3 vietnamski salezijanci. Joseph Hinh je zaprt že 3. leto, Fabian Hao pa 1 leto.

Salezijanska skupnost je v stikih

z vodstvom družbe v Rimu in mu zagotavlja svojo vdanost in zvestobo. Duhovniki delujejo kot dušni pastirji na župnijah, drugi pa so v raznih delovnih skupinah. 8 klerikov so „izbrali“ za kolektivno delo v gozdovih, kakšnih 70 km od Dalata. Eden je pisal, da imajo malo časa za osebno molitev. Podnevi delajo, ponoči pa se udeležujejo raznih sej in sestankov.

Tudi salezijanci v Thu Ducu so bili prisiljeni razdeliti se v skupine po 3 ali 4 in sodelovati pri kolektivnih delovnih akcijah. Kljub izredno težkim razmeram so v zadnjem času 4 položili večne obljube, 10 pa se jih je obvezalo z začasnimi obljubami delati za cilje salezijanske družbe.

Cerkev pod Kavkazom

Tudi armenski patriarh „Katolikos“ Vazgen I. je z zanimanjem sprejel izvolitev kardinala Wojtyle za papeža. Časnikarjem, ki so ga spraševali v Edžmiadzinu, na njegovem sedežu, je izrazil upanje, da bo novi papež pomagal k še večji edinosti med kristjani.

Vazgen vodi starodavno krščansko skupnost, ki izvira še iz 2. stoletja. Že v 4. stoletju se je osamosvojila in ob kalcedonskem koncilu ni priznala njegovih sklepov. Zaprtila je bizantinsko skupnost. Imeli so jo za monofizitsko, vendar danes vsi menijo, da je to le v izrazih, ne pa v veri. Njen voditelj „katolikos“ Vazgen ocenjuje versko življenje Armencev v Sovjetski zvezi za cvetoče.

Pravi, da je od 70 do 75 odstotkov otrok v tem predelu med Črnim in Kaspijskem morjem krščenih. Verniki vzdržujejo cerkveno dejavnost seveda sami. Cerkve morejo obnavljati le s pomočjo darov iz tujine.

Precej ogorčenja po svetu je vzbudila nedavna obsodba diakona te Cerkve Roberta Nazarjana (30 let), enega izmed članov armenskega „helsinškega odbora za pravice človeka“.

V armenski sovjetski republiki živi tudi majnše število katoličanov, vendar nimajo nobene cerkve, ki bi bila odprta. Povezani so z Armenci, ki živijo v sosednji gruzijski republiki in kjer je uradno dovoljena katoliška Cerkev v Tbilisiju. Pred nekaj leti je umrl zadnji georgijski domači katoliški duhovnik Emanuel Vardidze. Še malo pred smrtjo je bil deležen hudih obrekovanj v Kom-somolski Pravdi. Pozornost časopisja na Zahodu je najbrž rešila njegovo župnijo, ki jo danes oskrbuje 35-letni poljski duhovnik. Ta se je izšolal v Rigi. Pred kratkim mu je prišel pomagat Litvanec, ki se je tudi šolal v Rigi. V tamkajšnji cerkvi sv. Petra in Pavla opravljata liturgijo v gruzijskem, armenskem, ruskem, poljskem in nemškem jeziku, da označata evangelij najrazličnejšim narodnostim, ki sestavljajo to župnijo pod Kavkazom. V nekatere predele zaradi bližine meje nimata dostopa. Samo to ostaja od 56 nekdanjih župnij s 40.000 katoličani v obeh republikah pred oktobrsko revolucijo leta 1917.

V Gruziji je tudi samostojna pravoslavna Cerkev, ki jo vodi „katolikos“ v Tbilisiju. Njeni začetki segajo v 4. stoletje in je bila pod antiohijskim patriarhom vse do leta 1811. Tedaj so to ozemlje priključili rus-kemu patriarhatu. 1943 je postala avtokefalna.

Področje pod Kavkazom se zadnje čase odpira zahodnim turistom. Ti se zanimajo tudi za razne cerkvene stavbe, posebno v Armeniji, kjer zbuja pozornost bogata ornamentika.

Nad 5.000 stalnih diakonov

Zadnji vatikanski koncil je priporočil, naj bo po zgledu prvih krščanskih časov tudi danes v Cerkvi posebna služba diakonov kot neposrednih duhovnikovih pomočnikov. Zato je izšel prenovljeni obrednik posvetitve diakonov. Diakoni niso vedno le prehodna stopnja na poti k duhovništvu. Okoli 5 tisoč diakonov deluje že kot stalna ustanova v Cerkvi. Mednarodno diakonsko središče v Freiburgu (ZR Nemčija) je januarja sporočilo, da je bilo v Cerkvi ob začetku leta 1979 4.877 stalnih diakonov. Največ jih je v Združenih državah Amerike (3.087 doslej). V deželah Srednje in Južne Amerike deluje 530 takih diakonov, v Kanadi 140, v 12 azijskih deželah 70, v Avstraliji in Oceaniji 39.

V Evropi je 984 diakonov: okoli 500 v zahodni Nemčiji, v Belgiji 150, v Italiji 100, v Avstriji 80, v Franciji 67, v Veliki Britaniji 28, v Vzhodni Nemčiji 25, na Portugalskem 19, drugod pa manj.

KJE JE KAJ

Leto 46

September 1979

UVODNIK	Stare besede za iste resnice (Milan Magister)	513
SLOVENSKA CERKEV	Ob 50-letnici škofovskega posvečenja škofa Rožmana	516
	Cerkev za človekove pravice (nadškof Pogačnik)	517
	„Nihče nima monopola nad višjimi vrednotami“ (Franc Rode)	520
	Pismo slovenskemu novomašniku (Alojz Rebula)	525
	Ob 40-letnici smrti škofa Gnidovca (Metka Mizerit)	546
IZ ŽIVLJENJA CERKVE	Kristus je odrešil in svobodil človeka (August Horvat)	532
	Obnova kardinalskega zbora	540
	Simpozij evropskih škofov (Lojze Šuštar)	541
	Molitveni namen za september (V. M. V.)	544
NAŠA VPRAŠANJA	Misli o našem materinem jeziku (M. M.)	514
	Utrdimo svojo povezanost! (Anton Orehar)	528
	Ne oddaljujmo se od skupnosti (Jože Horn)	528
	Kaj pomagajo lepe ceste.. (Janez Brula)	529
	Pri nas še nismo tako daleč (J. A., Svob. Slovenija)	530
LEPOSLOVJE	Ljubljana — ljubljena (Božidar Fink) ...	550
	Izdani bataljoni (Jože Krivec)	557
	Izseljenci (Johan Bojer-Božo Vodušek)	568
ZA MLADINO	Čista mladost — lepa prihodnost	562
	Smreka nikoli ne bo ombú (Marko Jerman)	564
V DRUŽINI	Žrtve morajo biti (Anton Trstenjak)	565
	Kaj pomeni odgovornost (Lojze Šuštar) ..	566
NOVICE	Med nami v Argentini	572
	Svetovne novice	573

Pregovori o novem

Ljudem je všeč vse, kar je novo. (francoski)

Nova vreča, nova sreča. (slovenski)

Ne tisti, ki začne, ampak tisti, ki dovrši, slavo dobi. (slovenski)

S starim se novo hrani. (slovenski)

Ne letaj za novostmi: tako hitro ostarijo. (španski)

Starih šeg ne vseh zatreti, novih ne vseh sprejeti. (slovenski)

Drži se novega pota in starega prijatelja. (slovenski)

Slaba novica ima peruti ko ptica. (slovenski)

Danes in jutri imata isto luno in isto sonce. (afriški)

Dobrohoten pogled razveseljuje srce, vesela novica oživi kosti. (svetopisemski)

DUHOVNO ŽIVLJENJE

je slovenski verski mesečnik, ki ga izdaja konzorcij (msgr. Anton Orehar); urejuje uredniški odbor.

Editor responsable: msgr. Antonio Orehar — Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Registro de la propiedad Intelectual
No. 1.313.507

Tiska Vilko s.r.l., Estados Unidos
425, 1101 Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires.

ZDA: Rev. Julij Slapšak, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103, USA.
Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA.

KANADA: Ivan Marn, 131, Treeview Drive, Toronto 14, Ontario, Canada.

TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia.

ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzutta 18, Gorizia, Italia.

AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

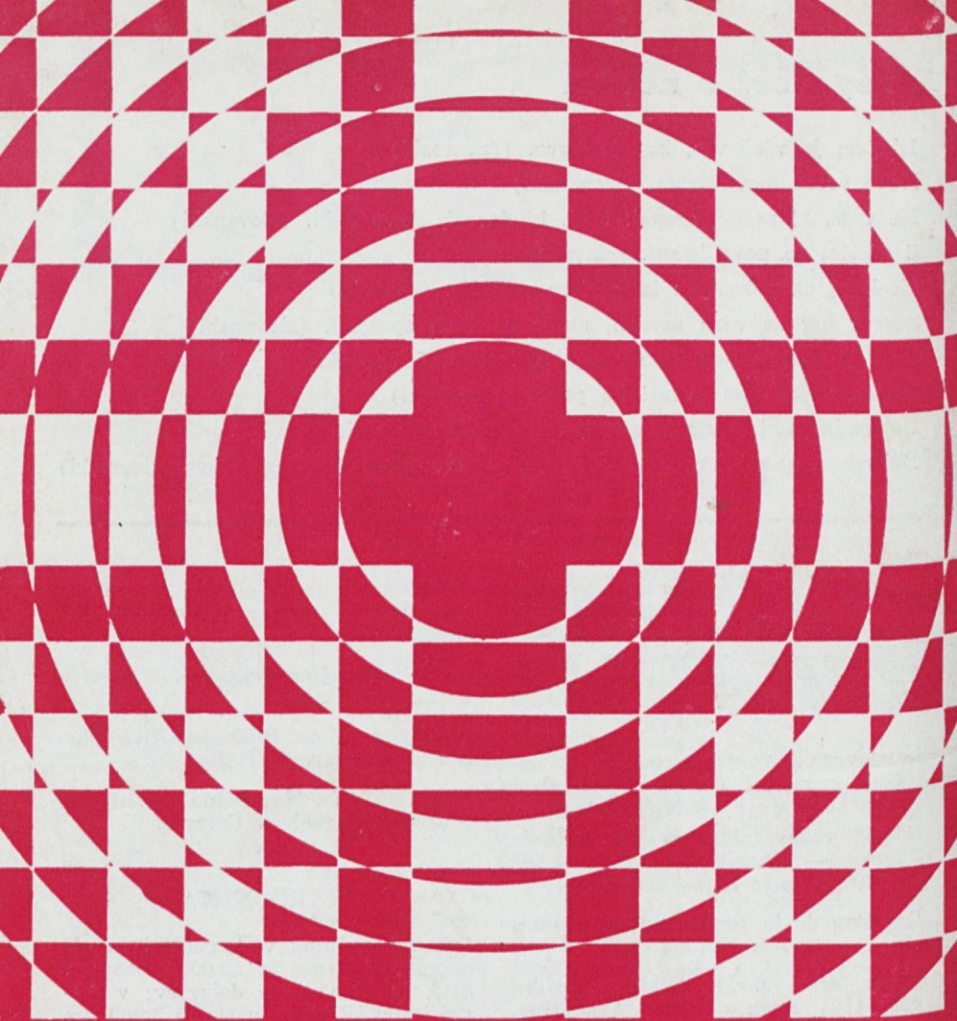
NAROČNINA

Letna naročnina v Argentini in obmejnih državah je 40.000 pesov; v ZDA in Kanadi 15 dolarjev; v Avstriji 200 šilingov; v Italiji 8.000 lir; drugje protivrédnost dolarja.

DENARNA NAKAZILA NA NASLOV:

Antonio Orehar, Ramón Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Zunanja oprema DŽ: arh. Jure Vombegar; stalna zaglavja DŽ ter celotna oprema Božjih stezic: Stane Snoj.

Že sv. pismo pravi: „Gorje samemu“. Življenjska sku-
šnja to modrost potrjuje. Zato držimo se skupnosti! Vsaj
toliko bodimo nanjo navezani, da se bomo udeleževali nje-
nih prireditev. Držati se moramo svojih društev in organi-
zacij ter brati slovenske knjige in časopise...

Škof dr. Gregorij Rožman
na poslovilni akademiji 14. aprila 1957
v Buenos Airesu